

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUNN

ILLUSTRERAD TIDNING
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

INTENDENTEN FÖR MALMÖ MUSEUM HANS EMIL LARSSON, SOM DEN 24 DENNES FYLLER 50 ÅR. C. V. ROIKJER FOTO.

HANS EMIL LARSSON.

DÅ MUSEIINTENDENTEN Hans Emil Larsson i dessa dagar fyller femtio år, har Iduns redaktion haft vänligheten bedja mig om några ord till hans bild. När jag nedskrifver dem, är det visserligen i medvetandet, att jag ingalunda tillräckligt känner detaljerna af hans mångsidiga verksamhet för att kunna skildra och värdesätta densamma. Men det är ju ej heller nödvändigt. På en födelsedag, låt vara en femtiårsdag, behöfver man ej binda sig vid någon alltför saklig redogörelse, och personlig bekantskap kan vara en lika god förutsättning för skildringen som något annat.

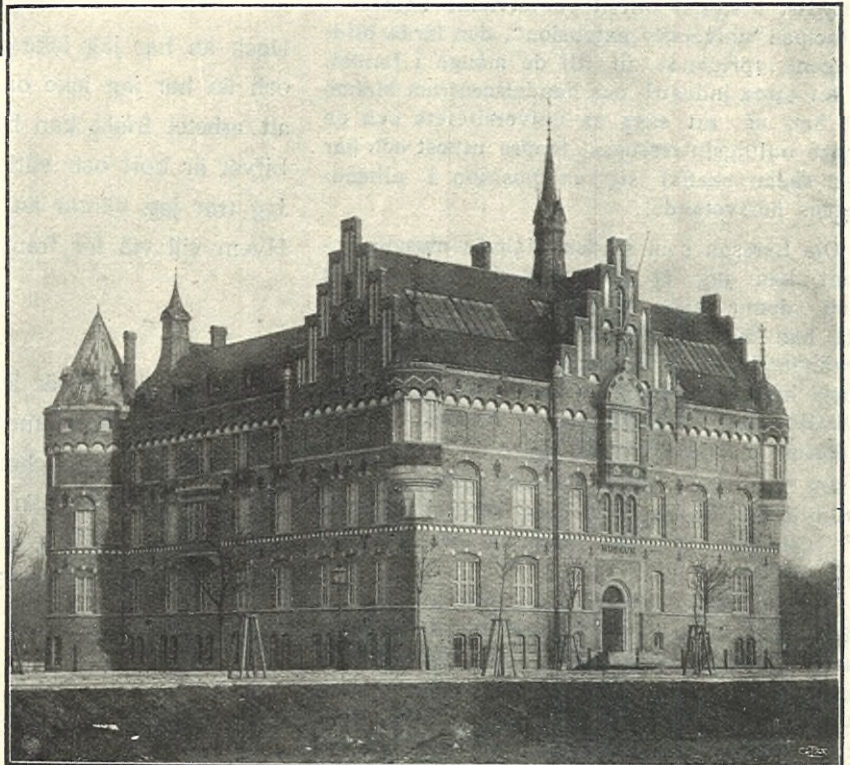
Hans Emil Larsson är son af den trakt, där han sedan under hela sitt lif haft sin verksamhet. Han är nämligen född i Malmöhus län den 24 nov. 1855. Vid 17 års ålder blef han student i Lund och kom väl där strax in på de litterära och historiska studier, med hvilka han sedan sysslat. Emellertid drogs han rätt snart till det folkupplysningsarbete, som alltid synes ha intresserat honom, och blef så lärare vid Hvilans bekanta folkhögskola åren 1877—84. Under tiden aflade han filosofiekandidatexamen i Lund och inträdde som medarbetare på litteraturafdelningen i Sydsvenska Dagbladet Snällposten i Malmö. Sitt lärarekall vid Hvilan lämnade han för att i stället blifva föreståndare vid Malmö föreläsningsförening. Så knöts han

för alltid till Skånes hufvudstad, där han vardt en bland dess mest bemärkte främjare af alla kultur- och upplysningsintressen. När omsider Malmö fick ett museum, blef också Hans Emil Larsson dess intendent 1894. — Detta är de yttre dragen af hans lif.

Han har nu redan länge varit en verksam kraft i Skånes kulturlif, och det är där han har sin naturliga krets. Ty han är skåning till sitt väsen med skåningens trygga säkerhet i sinnesläggningen och mångsidiga, förfinade mottaglighet i intelligensen. Med provinsens hela milieu hör han, liksom andra representativa skåningar, så mycket tillsamman, att man svårligen riktigt kan tänka sig honom utom den. Personlighet och mångsidigt intimt samlif med skånska förhållanden ha haft detta med sig som följd.

Vill man söka något genomgående drag i Larssons verksamhet, något som karakteriserar den från en utsiktspunkt, kunde man dröja vid detta: han har på olika sätt varit en vetandets *spridare* bland allmänhetens breda lager, en nutida bärare af bildningens demokratisering, en lefvande "university extension". Han har varit det som lärare, föreläsare och skribent.

Tid och omständigheter voro gynnsamma därför. Själf utgången från landsbygden i detta Skåne, där välståndet vanligen ger rum för kunskapshåg och bildningssträfvanden, kom Larsson under sin studenttid med i själfva folkhögskoleperioden, då — som jag hört sägas — tanken på en "nordisk renässans" genom folket själf skall ha varit mycket lefvande, då i hvarje fall folkhögskolan väckte entusiasm och förväntningar. Män sådana som Teodor Holmberg och A. U. Bååth stodo detta sträfvande nära, och i deras krets var Hans Emil Larsson en. De bäste bland universitetets ungdom, eller åtminstone åtskilliga bland de bäste, kände sig skyldiga att återbördas till den skånska allmogen något af den bildning de själfva skapade sig inne i Lund under Alma maters hägn. "Rikedom förpliktar" — också andligen, var deras tanke. I Bååths poesier från den tiden ser man på mer än ett sätt sträfvan till demokratisering, till större kännning med folket, det skånska folket och dess land, med hvardagen och verkligheten.

MALMÖ MUSEUM, C. V. ROIKJER FOTO.

Och Hans Emil Larsson blef så att säga Bååths specielle kritiker, var den som — tror jag — först har stått vid hans sida, begripit honom och utvecklat för allmänheten hvad han var.

Ty med litteraturen kom Larsson tidigt i förbindelse. Troligen ha hans mest levande intressen riktat sig åt denna den humana bildningens blomma. Åtminstone 23, 24 år har hans egendomliga kritikermerke —pt— figurerat på Sydsvenska Dagbladets sidor, där han snart förvärfvade sig namn som en solid och känslig litteraturbedömare, en granskare med skånsk bon sens och bred och lugn uppfattning af sinsemellan mycket olika saker. Hans verklighetssinne gjorde all rättvisa åt den på sin tid nya verklighetslitteraturens goda sträfanden, på samma gång han ställde sig rätt kritisk mot naturalismen såsom världsåsiakt och ej heller tyckte om dess ästhetiska förlöpningsar. Någon viss ståndpunkt i de litterära striderna har han dock näppeligen förfäktat, utan gått ut från författarepersonligheterna sådana de varit. Vid sidan af den kritiska penna Larsson fört i Sydsvenska Dagbladet, hvilken utan jämförelse gjort denna tidning till Malmös och Sydsveriges bästa litterära organ, idkar han en likaledes värderad granskarverksamhet i Nordisk Tidskrift. Där är han ej —pt—, utan skrifer sitt namn fullt utsatt.

Men äfvén större litterära uppsatser ha flutit ur hans penna, exempelvis en god studie öfver Tolstoy från 1888 Dessutom ett antal skrifter med historiskt innehåll. Och 1894 öfverraskade han med en samling utmärkt väl återgifna kinesiska dikter — dock naturligtvis ej från originalspråket — hvilka lyckats behålla en så ursprunglig "doft", att professor Schück i en anmälan (Nordisk Tidskrift) halft på skämt sade sig beklaga, att dessa öfversättningar ej voro en mystifikation — "vi hade då haft en stor skald till."

Som ledare af Malmö föreläsningförening har Larsson under mer än 20 år naturligen gjort en vacker insats i den skånska hufvudortens lif, dels genom egna föredrag i historiska och andra humanistiska ämnen, dels genom sina förbindelser med ett flertal af de vetenskapliga krafter, som den närbelägna universitetsstaden haft att bjuda på.

När Hans Emil Larsson sålunda icke direkt varit akademisk lärare, han han, som redan antydts, i stället blifvit en levande bärare af principen "university extension", den lärda bildningens spridande ut till de många i landet. I det stora industri- och handelscentrum Malmö är han så att säga en universitetets och de finare odlingsintressenas tappra utpost och har som sådan skaffat sig en position i allmänhetens medvetande.

Om Larsson som staden Malmös museintendent kan jag ej yttra mig, då jag icke följt med denna sida af hans verksamhet. Men att han kallats till en dylik post, är ju ett erkännande för hvad han ansetts vara inom sin stads kultursträfanden. Också vid ett sådant tillfälle som utställningen i Malmö spelade Larsson en framträdande roll.

Då nu Hans Emil Larsson fyller sina 50 år, blir det många, som säga honom sitt tack för gammalt och sina välönskningar till fortsatt arbete.

Den skånska kulturen är en rik kultur, det säges allt oftare och oftare. Den skånska rasen är egendomlig; ingen, som icke själf är skåning, kan helt assimileras i den, låt vara att man vistas aldrig så länge i dess midt; man märker instinktivt att man icke hör dit. Men detta betyder ju just dess egendomlighet,

dess styrka. Många personligheter känner jag därefter, som sinsemellan äro starkt särpräglade, men som ändå alla hafva något grundskånskt, hvarpå man icke misstager sig. Af det föregående framgår att Hans Emil Larsson är en bland dessa.

F. VETTERLUND.

»CHATEAU D'ESPAGNE».

(Till skalden Erik Axel Karlfeldt, med anledning af ett samtal om hvar man helst skulle vilja bygga sitt hem.)

VID HAFVET skall jag nog bygga mitt slott,
hafvet, som skimrar i grönt och blått
och flammar i gyllene lågor.
Där vågorna dansa i glädje och glam
och bränningen kommer störtande fram
med aldrig tröttnande frågor.

Dock nej! I skogen jag lägger min borg.
Bak löfvets skydd kan man dölja sin sorg
och gömma sin lycka för världen.
I skog skall man vandra vid midsommartid,
och doft skall det vara — doft och frid,
där elden jag tänder på härden.

Men bergen locka mig, drömmande blå.
På högsta höjden mitt slott skall stå,
dit knappast man vägen finner.
När dagen redan i dalen är död,
där uppe i höjden ännu en glöd
af ljusets härlighet brinner.

Dock än har jag icke grundstenen lagt,
och än har jag icke ordet sagt,
att arbetet friskt kan börja.
Lifvet är kort och världen är vid.
Jag tror jag väntar ännu en tid.
Hvem vill väl för framtiden sörja?

Så länge ens själ är levande ung,
kommer man långt med sin tomma pung
och källornas rena champagne.
Drömmer om allt man finner för godt,
och bygger i själfva molnen sitt slott,
sitt sköna "chateau d'Espagne".

HELENA NYBLOM.

NÅGOT OM KVINNLIG FÖRETAGSAMHET.

I EN ARTIKEL med rubrik "Kvinnor som arbetsgivare och arbetstagare" i nr 43 af Idun har beklagats, att kvinnliga arbetsgivare utgöra undantag, hvarjämte behöfligheten och önskvärdheten af kvinnlig företagsamhet påpekats.

På samma gång man lifligt instämmer i det i ämnet sagda, känner man det dock så, som om härvidlag flere synpunkter borde blifva framhållna, emedan annars en allt för lättvindig dom öfver kvinnlig oföretagsamhet skulle kunna fällas af många.

Att börja med få vi då påminna om tillvaron af en publikation benämnd "Kvinnligt yrkesregister" (utgivare Bertha Wiman, Stockholm 1905), med uppgift att sprida kännedom om vårt lands på olika områden verkande, själfständiga kvinnliga yrkesutöfvare och arbetsgivarinnor.

Den utkomna årgången omfattar endast Stockholm, då hufvudstaden naturligt nog blifvit utgångspunkt. En andra årgång, äfven omfattande landsorten, är under utgifning och skall bli tillgänglig ungefär i midten af denna månad.

Genom dessa register, hur ofullständiga de ännu måste anses, då materialet så kort tid varit under bearbetning, få vi emellertid strax insikt om, att i Sverige tusentals kvinnor redan omfattat en själfständig verksamhet och fungera som arbetsgivare.

Det finnes ännu så länge verkligen så originella yrkesdamer, att de på frågan om de önska firmanamnet i registret helt enkelt svara: "det där bryr jag mig alls inte om" — i annat fall skulle redan nu en fullständigare öfverblick öfver landets företagsamma kvinnor kunnat ernås.

Men redan af hvad som förekommer framgår ju, att en mängd kvinnor i egenskap af boktryckare-, byrå- och affärsinnehafvare, fabrikanter, hotellägare, skolföreståndare o. s. v. äro arbetsgivare i större eller mindre skala.

Arbetsgivare måste väl i förhållande till arbetstagare *alltid* komma i minoriteten enligt sakens natur, och då den gifte kvinnan efter allmän, berättigad fordran måste ägna sina hufvudomsorger åt familjen — och för det mesta är det den ekonomiskt mera välställda flickan, som "går åt" på äktenskapsmarknaden, hvarvid förmögenheten får manlig förvaltare — så kan i allmänhet endast den ogifta kvinnan och änkan förekomma som arbetsgivare i större skala.

Den svenska kvinnan har alltid varit handlingskraftig, härom ha vi många vittnesbörd ur det förflutna. Hufvudsakligen är det adelsdamernas duktighet vi äga kännedom om, då företrädesvis deras och deras mäns korrespondens blifvit bevarad åt eftervärlden. Men då adelsmannen befann sig ute på krigssträt, gjorde den ofrälse detsamma, och naturligtvis visade den ensamställda ofrälse husfrun samma driftighet i att bygga, köpa och sälja och idka jordbruk som frälsedamen.

Både frälse och ofrälse bristande teoretiska underbyggnad lade emellertid stora hinder i vägen för den själfständiga verksamheten.

Och det hände ej så sällan, att de manliga sekreterare, som måste anlitas, icke aktade för rof att lura sina kvinnliga principaler. Änkan, den enda kvinna, som *lagligt* rådde sig själf, underlät sällan att med energi bevaka sina arfsrättigheter o. d. hos domareämbeten och majestät, när hon n. b. hade någonting att taga hand om. Med undantag för de stora godsinnehafvarinnorna, befunno sig änkor i allmänhet i den brydsammaste belägenhet.

SALUS
Garanti **CACAO** *

I plomberade påsar
å 100 gr. $\frac{1}{4}$ & $\frac{1}{2}$ kg. *
Pris 35 öre pr hg.

Obs. noga garantimärket
"Salus" *
och blått tvärstreck.

Hultmans Fabriker
Malmö. Telefon 661

Slakten var nödankaret, som det väl sällan var lätt att manövrera. Den offigta kvinnans roll i det gamla samhället är allbekant.

Vi få väl komma öfverens om, att som regel ha ringhet och obemärkthet varit kvinnans gifna lott i det förflutna. (Onödigt att erinra om hur detta sammanhänge med uppfattningen om hennes "stilla kallelse".) Men obemärktheten är i allmänhet förenad med en högst inskränkt verksamhetskrets, och en sådan höjer sällan själen eller eggat till företagsamhet.

Så länge kunskapssökandet var förmenadt kvinnan i allmänhet och ett manligt målsman-skap var det gifna ok hon måste bära, och så länge arfsrätten icke var densamma för båda könen, måste i vår bemärkelse kvinnlig "företagsamhet" vara någonting utanför det lagliga och utanför det kvinnliga.

Det är ju först det nittonde århundradet — egentligen dess senaste hälft — som gjort själfständig aktivitet möjlig för kvinnan, och med hänsyn till den korta tid hon haft till sitt förfogande för att utveckla sig till själfständig personlighet, får man väl säga, att hon tagit ut stegen. Om man påstår, att hon fört humaniteten, som väl kan vara ett annat namn för kulturen, ett märkbart stycke framåt, ligger det mer sanning än smicker i detta.

Hvilket uppfostringsarbete ha ej vår tids skolade kvinnor redan utfört!

Att hittills blott få kvinnor ägnat sig åt industriell verksamhet lär väl ha sina mycket goda grunder. Industriella affärsföretag med solida traditioner och förbindelser genomgå i vår tid med få undantag en kritisk period. Konkurrensen med utlandet, arbetarstockens ständigt stegrade löneanspråk och ett oafbrutet strejkhott — är det sannolikt, att kvinnor med sina jämförelsevis obetydliga resurser skulle kunna göra sig till herrar öfver dylika svårigheter, som nästan ta makten från tränade industriens män?

Med jordbruksrörelse ställer det sig kanske ännu vanskligare, ty för sådan finnas nästan inga villiga armar. Frukt- och grönsaksodling är ju en jordbruksgenre för sig och lämpar sig kanske för de kvinnliga kroppskrafterna. I denna bransch företagsamma kvinnor äro inte alldeles okända på landsbygden, men med hvilken ekonomisk framgång de arbeta — äfven de som vinna pris vid utställningar — det är kanske bäst att lämna osagdt. (Om fackerfarna komma med protester mot denna antydan, vore det innerligen glädjande.)

Icke desto mindre gifs det säkert åtskilliga obegagnade goda verksamhetsfält för ekonomiskt oberoende kvinnor, hvilka — som artikel författaren så välbeträckt låter förstå — icke borde gå i vägen för medsystrar, som äro hänvisade till själf försörjning.

Ett sätt att bli arbetsgifvare i stor skala vore att upprätta klädningssyerier — icke för den eleganta världen, som förut har så många etablissemang att välja på, för hvilken priset är en andrahandsfråga och som därför alltid är säker att få profva på utsatt klockslag och få hem kostymen på utsatt tid, utan för den stora mängd af kvinnor, för hvilka den enkla, men välgjorda klädningen till moderat pris är en nödvändighet och som tröttnat på det sammelsurium af hedersbegrepp, med hvilket ett större antal "syatellerer" sitta inne. Det är å de flesta orter så många omständigheter, besvär och tråkigheter förenade med anskaffandet af en ny klädning, att många kvinnor, för hvilka tiden har värde, i det längsta umbära ett nytt plagg, om än så behöfligt. Att börja med låter det så tillmötesgående från sömmerskans sida — hon vill ju hålla fast så många kunder som möjligt: — frun eller fröken skall naturligtvis få sin klädning till den bestämda dagen. Men i själfva verket uppskjutas prof-

ningarna gång efter annan, tills frun eller fröken kommit nästan ur jämnvikten.

Om damer med kapital och med valspråket *noblesse oblige* ville öppna affärer för klädnings-söm, sedan de själfva skaffat sig insikter i yrket för att kunna leda, är det mer än troligt, att den stora kvinnliga allmänheten skulle hälsa sådana företag med glädje och tacksamhet. Endast verkligt dugliga arbeterskor, som betalades väl och som vore valda med den omsorg, att deras personligheter säkerställdes affärens samvetsgranna bedrivande, skulle anställas i dylika syerier.

Med de nu öfverallt så utvidgade kommunikationerna kunde man kanske inrätta syerier äfven utanför städerna, vid järnvägs- eller spår-vägslinje. Hyrona ställde sig då billigare, sömmerskornas hälsa skulle vinna i stället att förlora, små egna hem skulle kanske med tiden kunna växa upp rundt omkring ett sådant etablissemang, som under goda och klartänkta kvinnors ledning väl skulle kunna gifva både arbete och vinst åt såväl arbeterskor som förläggarrinnor. Ty på ordhållighetens princip duger det nog att grunda syerier.

Men att stora hinder gärna resa sig i vägen för kvinnlig verksamhet, härom predikar på taken det öde, som nyss drabbat den kooperativa föreningen "Svenska hem".

Dock — strid eggat och härdat, och sedan vi nu äntligen kommit så långt, att det är oss likgiltigt, om såren göra oss fagra eller motsatsen, gå vi ju från seger till seger, från den ena företagsamheten till den andra. Gemensamt med de kämpande männen "eröfra" vi nog så småningom det kära Sverige åt svenskarne.

METTA GREGER.

EN PIAÑOLEKTION. EFTERLÄMNAD NOVELL AF HELLEN LINDGREN.

HAN GICK i yrvädet på den breda trottoaren vid stadens förnämsta gata med sin notportfölj under armen, och ehuru han föregående dag fått underrättelse om, att han fått den syssla han sökt och sålunda blifvit en statens ordinarie tjänsteman, vore hans tankar under det han gick framåt ingalunda jublande. Sökt platsen hade han ju egentligen icke, en kamrat hade skickat in ansökningsen i hans ställe, då han själf saknade förmåga af initiativ, och att det nu lyckats, föreföll honom icke odeladt glädjande. Han måste flytta till en småstad, rubba sina vanliga förhållanden och börja lifvet i nya gängor, något som alls icke låg för honom. Han gick just nu och grubblade öfver hvad det egentligen var, som beständigt hindrade honom att fatta ett beslut, han en karl i sina bästa år, stor, stark och enligt hvad somliga påstodo icke värst obehaglig, snarare tvärtom, hvarför kunde icke han gripa lifvet som andra, tränga sig fram, lyckas?

Och nu skulle han också sluta med lektionerna, som han börjat för ett år sedan af en tillfällighet. På en supé hade han ombetts att sjunga, han hade en vacker röst, men musiken hade han slutat med för länge sedan, då han icke kom sig för att skaffa sig ett piano. En ung flicka hade ackompanjerat honom. Det gick förträffligt. Då sången var slut, kom värdinnan fram till dem.

"Är det inte förskräckligt att gräfvna ner sin musikaliska begåfning helt och hållet. Om han bara kunde ackompanjera sig själf, skulle icke hans röst få rosta bort som nu. Vill ni inte ge honom några lektioner, fröken Isabel?"

Ja, på det sättet kom det sig, att han, gamla karlen, nu gick med portföljen under

KÖP Svart Siden.

Begär profver franko af våra garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps- och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt. Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

Schweizer & Co., Luzern S 6, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

armen till en spellection. Från denna lilla episod ilade hans tankar tillbaka till hans barndom. Han hade som helt spädd blifvit föräldralös. Som vanligt försjönk han i hägkomster och drömmar, så att han knappt märkte, att snön yrde honom i ansiktet. En barndom, som med undantag af ferierna på landet hos en moster gaf en beständig känsla af hemlöshet och öfvergifvenhet, en ungdom, som närde hans isoleringslust, hans fallenhet för fantasilif och hans försjunkande i överkligheter, och som alstrade tillbakadragenhet och skygghet, en beständig känsla af att stå ensam utan stöd, hvilket allt inverkade förslappande på hans handlingskraft.

Bilderna från dessa förgångna tider sysselsatte honom så, att han mekaniskt vek in i den sidogränd, som förde bort från stadens mera fashionabla delar, han gick framåt och vek af och snuddade om hörn nästan som en sömn-gångare, till dess en klockas ljud väckte honom. Tamburklockans gälla pinglande ljud; han måtte dragit hårdt i strängen, ty den ville aldrig sluta att pingla. Han såg sig omkring med en yrvaken blick. Hvar befann han sig, hvarför hade han klättrat upp för alla dessa branta trappor, den ena brantare än den andra? Hvad betydde detta handskrifna visitkort? Bakom sig hade han en vindsdörr. Uppe i denna lägenhet...? Genom ett hastigt våld på sig själf kom han tillbaka till nutiden och den verkliga världen, som han hade glömt.

Och så stod han där och väntade. Kom hon då aldrig, hans spellärrinna? Fick han då aldrig börja sin lektion. Han hade andra saker att tänka på nu, han, som fått en ansvarsfull och väl lönad befattning.

Han blef otålig, han ringde om igen. I samma ögonblick visade sig ofvanför glasdörrarnas jalousier ansiktet af en helt ung dam, som måste hafva höjt sig på tåspetsarna för att nå upp. Han tog med en tämligen tafatt rörelse åt hatten.

"Jaså, är det ni," sade hon därinnanför, "vänta litet, jag kommer på ögonblicket," och ansiktet försvann.

Men han hade sett nog, sett mer än någonsin förr. Såg hon så ut, det hade han aldrig märkt förut. Nej, men att hon var så vacker! Det var då besynnerligt, att han aldrig sett det på samma sätt som nu. Men det var ju på det hela inte så underligt. Han hade ju alltid suttit litet framför henne, när han spelade upp, och litet bakom henne, när hon lät honom höra, hur stycket skulle låta. När de pratat, var det under musikackompanjemang. Och ändå kunde han just nu höra hennes hastiga lilla skratt, eller förebråelsen i hennes röst, när hvad han sade misshagade henne, eller det ömma tonfallet i hennes stämma, när hon talade med modern. Han fann plötsligt, att dessa lektioner under hela vintern varit efterlängtade ljuspunkter i hans tillvaro, och att hennes friska mod, hennes glada hopp

TÖRSTIG?

så försök en kopp Hornimans "Boudoir The".
En angenäm och sund dryck och billig i bruk.

HORNIMAN'S "BOUDOIR THE".

fullhet omedvetet inverkat på honom. Han förebrådde sig i detta ögonblick, att han så ofta visat sig uppmärksam genom att skicka biljetter till konserter, blommor och så vidare, menande uppmärksam, naturligtvis som ett tidsfördrif utan alla afsikter, hvarken onda eller goda. — Men nu — ansiktet ofvanfö jalousin...

Så förargligt. Om han hade vetat det, skulle han spelat på sina öfningar bättre. Det var ju i och för sig något löjligt, att han, gamla karlen, skulle gå och lära sig spela. Han ville icke, att någon skulle veta om det, därför hade han varit glad, att den anmodade lärarinnan var en så obemärkt pianist och bodde i en så afsides stadsdel.

Med en viss tentamensfeber började han att räkna efter, om han kunde sina öfningar. Öfningar, skalor och det fyrhändiga stycket, nej, det var då alltför rasande. Skulle han ge återbud? Nyckeln sköts i dörinnanför, dörren gick upp.

“Ursäkta att jag låtit er vänta,” sade den unga flickan, “det var ett så förskräckligt yr-väder, så att jag trodde...”

“Jaså — ja ha... det är som sagdt var...” och han ämnade stiga på.

“Kanske ni vill vara så god och skaka af er rock,” sade hon och hejdade honom, utan detta förbindliga leende, som skulle hafva åtföljt en sådan rättfram påminnelse, ifall den som talat lefvat sitt lit i den fina världen. Men man generar sig icke fyra trappor upp i vindsvåningen och inför en elev, äfven om denne skulle vara sex fot lång och ha respektabelt skägg. Fröken Isabel var dessutom sig icke riktigt lik. Det låg något oroligt öfver henne, på samma gång som något vemodigt, och ändå lyste i hennes vackra, varma, bruna ögon någonting, som liknade en triumf.

Herr Werner uppfattade allt detta i en enda blick, på samma gång han beslutsamt inför sig själf erkände, att han varit stockblind under ett helt år. Han skakade hastigt af sin rock med en energi, som frestade starkt på sömmarna, och gick in i tamburen, där han möttes af den unga flickans mor, en medelålders änkefru, som hade någonting distingueradt i sitt sätt, något som satt i från de forna väl-maktsdagarna.

Herr Werner följde den unga flickan genom salen in i det lilla förmaket. Han kände sig ganska underlig till mods. Hvarifrån kom hennes besynnerliga förändring, hennes gång hade i dag något spänstigt och stolt, men på samma gång oroligt, och när hon vände sig emot honom, låg öfver hela hennes utseende en glans, som förvirrade honom. När hon såg på honom, tappade blicken hastigt bort sig från honom i något aflägsset, som hon letade efter ute i rymden. Herr Werner kände sig plötsligt helt gammal inför denna ungdom, skönhet och kraft. Han sjönk andligen ihop och blef till intet.

Det var litet ordnadt i rummet, där pianot fanns. Ett bläckhorn stod på bordet framför soffan, där lågo också kringströdda några fullskrifna notblad, på hvilka bläcket knappast torkat. Medan Isabel ordnade dem och flyttade bort bläckhornet, gjorde herr Werner några jämförelser, som han med en rodnad upphörde med, när han fann, att det var sig själf han jämförde med henne. Han hade verkligen jämfört hennes ögon med sina egna, hennes hy med sin hy, hennes hår med sitt hår, som om de skulle sitta på samma sida i ett album eller gå bredvid hvarandra på gatan. Hon tycktes hafva något svårt att börja lektionen — hon dröjde — och han sade sig, att han verkligen aldrig behöfde gå arm i arm med henne, de voro icke något par, som behöfde

visa sig tillsammans. Visst icke. En sådan omstörtning. Aldrig, aldrig!

“Jag har haft litet brådtom i dag,” sade hon slutligen. “Här är så skräpigt — jag har...”

“Kanske”, inföll han ifrigt “att ni inte har tid. I så fall...”

“Nej, det menade jag inte,” sade hon ifrigt. “Tycker ni, att jag skulle vilja försumma...”

Nej, det trodde han heller icke att hon skulle vilja. Han visste nog, att han var henne mycket kär och dyrbar. Han visste nog, att han för hvarje vecka gaf henne ett litet kärleksbref, som hon icke ville förlora, en liten hvit papperslapp, med en stor plump af rödt lack med hans initialer, hvars motsvarande värde han nu bar i ett nätt kuvert i sin bröstficka. Herr Werner var för henne en samling sådana lappar. Kunde han bara ge henne lappar med rödt lack i oändlighet, eller kunde han skaffa henne andra, som gafvo henne sådana lappar, så skulle han få bryta halsen af sig i morgon dag. Han kunde gärna få skicka hela postverkets ungherrar för att lära sig spela i sitt ställe. Gärna för henne, bara hon fick lappar, som betydde pengar, ju mera dess bättre. Herr Werner kände sig bitter mot mänskligheten och anklagade ödet för orättvisa, emedan en vacker flicka måtte hans värde efter det antal kråkor, hon gjorde i sin almanacka.

“Mamma har hufvudvärk i dag,” sade fröken Isabel, “jag är rädd, att vi måste stänga dörren.”

Han var nära att bedja om att få ha den öppen. Det var förskräckligt att vara på tu man hand och inte kunna sin läxa. Men han måste slå sig ner och börja.

Skalorna gingo dåligt. Vänstra handens ringfinger tycktes lida af spatt eller någon annan opasslighet. Det sprattlade ut på ett sätt, som icke alls hade något komiskt i sig för herr Werner själf. Sedan det sprattlat ut, föll det liksom förlamadt ner just emellan två tagenter.

“Var så god och se på tummen, herr Werner,” hörde han bredvid sig.

Hvad ville detta säga? Hvad var det åt tummen? Herr Werner kunde knappt tro, att det var hans egen tumme, som med ansträngande af alla sina krafter pekade rätt upp mot taket, som om den aldrig mer ville veta af dessa hvita tangenter.

“Jag är rädd den gått ur led,” sade hon retsamt. Men han hörde icke det vanliga lilla korta och förtjusande skrattet bakom sig, ty medan herr Werner bekymrade sig om sin bångstyriga tumme, drömde Isabel. Han gjorde sig onödigt bekymmer, han fick fortsätta sina skalor i fred. Den unga flickans tankar voro på annat håll. Ack, dessa oresonliga, ärelystna tankar!

Hon skulle visa dem, alla dessa musikaliskt bildade rika unga flickor, alla dessa spelande ungherrar, alla dessa akademici, som talade om musik, som om det vore ett slags räknekonst, ett handverk, ett dagsverke, hon skulle visa dem alla att där fyra trappor upp på bakgatan, där kunde en flicka sitta vid ett skrällande piano med en pedal, som icke tog, i ett rum, där det slog lock för tonerna, där det låga taket och de trånga väggarna gastkramade dem — där kunde hon sitta och slå ackord, som deras wienerflyglar icke drömde om. Ja, de skulle komma till henne allesammans, de gamla herrarna pustande i trappafatserna och läsa på det handskrifna viskortet. Och en af dem, den förnämste, skulle hviska i hennes öra ordet, ordet, som hon ville höra: “Ni har funnit det. Detta är framtidsmusiken”. Och musiken är världsspråket, den behöfver icke öfversättas, musikens furstar regera jordkl... Då kanske herr...

Herr Werner hade börjat en ny läxa. Men just nu snafvade hans lillfinger ohjälpligt öfver en halfton, och hela stycket råkade i olag. Detta var långt ifrån något öfverraskande för herr Werner. Den takten hade aldrig gått och skulle aldrig gå på hans närvarande ståndpunkt. Hans piruetter voro också nu alldeles fruktlösa, och till sin förskräckelse hörde han tätt invid sig:

“Ja, det där går ju inte alls. Var så god och ta om ifrån reprisens början, och var så snäll och bara kom ihåg — ingenting annat behöfs — att inte ta c där, utan ciss.”

“Bara”, ja — det var just det! Det var omöjligt. När takten kom, blef det ändå c i stället för ciss.

Det var för mycket; han hörde det där lilla hänförande skrattet bredvid sig.

“Det där tycks vara en oöfvervinnelig svårighet. Var god och tag om igen.”

Han såg henne icke, men han visste, att hon satt med sammanbitna läppar, och det gjorde han för öfrigt själf. Han var ursinnig och beslöt att icke fråga efter de fyra sextondelar, som föreging cisset. Det var denna ton, med uteslutande af alla de andra, som nu skulle vara hufvudsaken för honom, hon skulle minsann inte en gång till behöfva kväfva sitt skratt. Nu!! Det gick verkligen. De fyra sextondelar, som herr Werner trillade fram, funnos visserligen icke i noterna, men däremot slog hans lillfinger med en stångjärnshammars precision och styrka ner på den svarta halftonen.

“Det är omöjligt,” sade han, i det han tog händerna från tangenterna och lutade sig tillbaka mot stolens ryggstöd.

“Tvärtom,” sade hon, “ni är i grunden så ovanligt musikalisk, och det där var ju ypperligt. Ett kraftigare anslag af ett ciss tror jag att man sällan skall få höra.”

Men nu var det slut med hans tålmod, han rodnade starkt, reste sig i ett nu från stolen och sade med en bugning:

“Jag vill inte hindra er längre, fröken Isabel.”

“Men det återstår...”

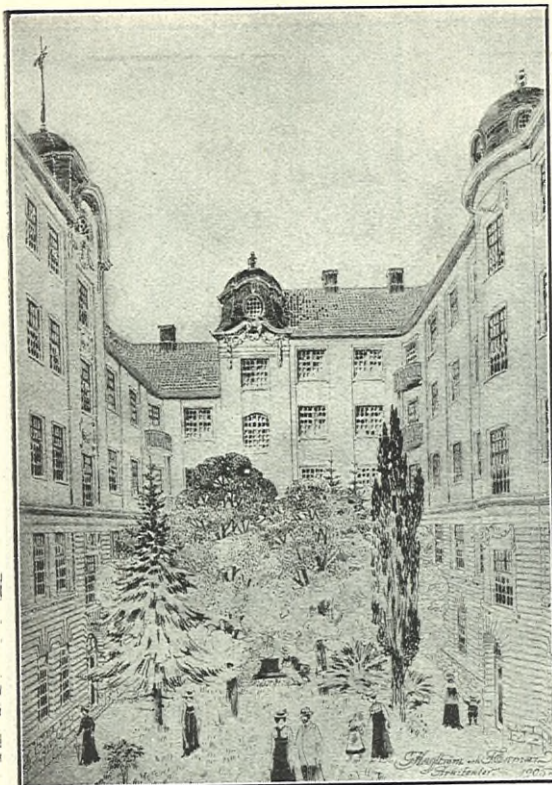
“Ja, ett ciss i vårt à quatre mains återstår verkligen, men det kan vara nog med *ett*. Min egenkärlek tål icke vid ett till. Farväl, fröken, Lycka till att få flitigare och skickligare elever hädanefter.”

Orden voro artiga, men i rösten låg ett tremolo, som visade att han var sårad. Han hade redan sträckt ut handen och hennes blick var fast och lugn, då — det skedde så hastigt, att han knappt hann förstå hvad som skedde — handen, som skulle möta hans, drogs tillbaka, han såg henne böja ned hufvudet, hastigt gripa i sin ficka, trycka näsduken för ögonen och skynda ut ur rummet.

Han stod kvar yr, vimmelkantig af en lycka, som likasom ett rus steg honom åt hufvudet. Han satte handen för ögonen och försökte tänka. —

Han var således icke så gammal och ful, som han inbillat sig. Han hade ingifvit henne respekt, hennes känslor hade kommit i svallning, det var smickrande för hans fåfånga. De hade haft en scen, nästan som om de varit goda vänner. De skulle aldrig mer kunna känna sig helt främmande för hvarandra. Och med ens greps han af en sorts ömhet för denna unga flicka, som kämpade så modigt för levbrödet. För framtiden skulle han... Ack, det var ju sista lektionen. I morgon skulle han resa från Stockholm för att tillträda sin nya plats. Ett ögonblick önskade han platsen och hela småstaden dit pepparn växer. Detta var ju en intressant situation, ovanlig för honom, ett tidsfördrif, som hade sin lockelse.

(Forts.)

HEMGÅRDEN. GÅRDSINTERIÖR.

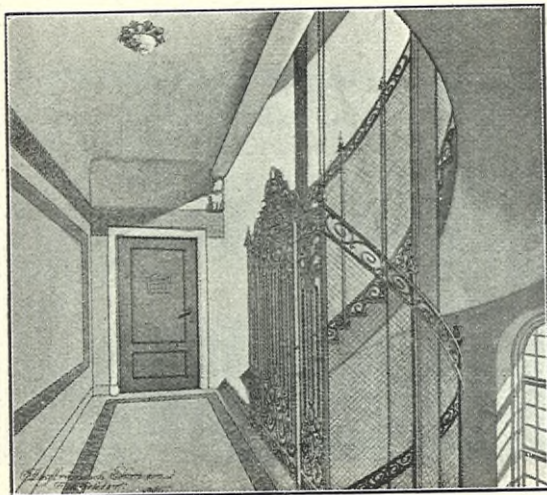
STOCKHOLMS FÖRSTA CENTRALKÖK.

Den oroväckande stegring i lefnads-kostnaderna, som hotar att göra speciellt vår hufvudstad till ett för mindre bemedlade människor hart när existensfarligt samhälle att vistas i, måste till slut från den hårdt ansatta borgarklassens sida framkalla en motrörelse, som i någon mån hindrar ett oblygt kapitalistvälde, en af lyxbegär missriktad lefnadskonst och en förbenad stadsstyrelse att än ytterligare förbittra de små löntagarnes tillvaro med de ekonomiska bekymrens slagskugga.

En sådan motrörelse är upptagandet af centralköksidén, som leder sitt ursprung från det praktiska Amerika.

Denna idé har tillförene behandlats i Idun i en serie artiklar af märket Metta Greger, som nu senast ställt saken i den praktiska tillämpningens ljus genom en skildring af det nyinrättade centralköket i Köpenhamn, publicerad i Idun för några veckor sedan.

För centralköksidéns förverkligande i Stockholm hafva arkitekterna G. Hagström och Fr. Ekman under en följd af år varit lifligt intresserade samt offrat mycken tid och arbete. Sedan de jämväl lyckats anvisa en lämplig tomt, belägen vid Östermalmsgatan nära korsningen mellan denna och Nybrogatan, och utarbetat fullständiga ritningar och kostnadsför-

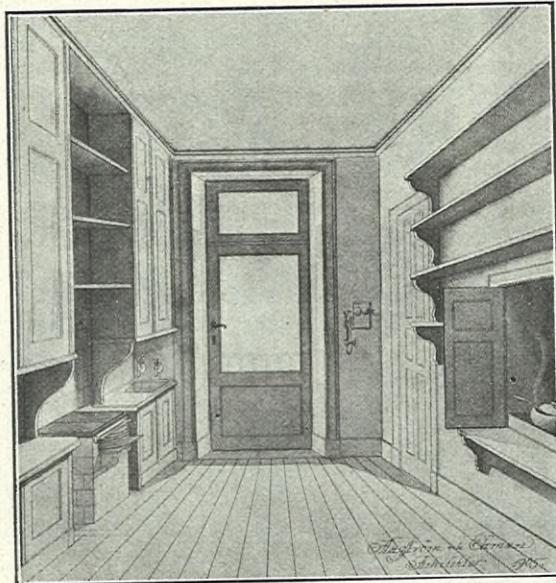
TRAPPFÖRSTUGA MED HISS.

slag, har för företagets genomdrivande bildats "Aktiebolaget Hemgården", som inköpt platsen i fråga.

Komplexet, som närmast är afsedt för löntagare eller andra personer med begränsade inkomster, innehåller c:a 150 bostadsrum, vettande dels mot gata, dels mot en större, kringbyggd, arkitektoniskt ordnad och planterad gård. Rummen äro fördelade på 2—5 rums lägenheter — kunna ock sammanslås till större — förlagda kring 5 st. trappor, hvaraf 2 med elektriska personhissar. Förutom bostadsrummen höra till hvarje lägenhet tambur, garderob, vattenklosett, dusch- (eller badrum) rymligt serveringsrum, här utanför belägen gårdsbalkong med afloppstrumma för sopor m. m.

Serveringsrummet, som är direkt belyst medels fönster ofvan balkongdörren, innehåller förutom öfliga hyllor och skåp för glas, porslin, duktyg o. d., diskbord med kallt och varmt vatten, mindre spis för kokning och stekning med gas samt mathiss i telefonförbindelse med centralköket.

Vid anordnandet af en vanlig måltid inskränker sig hyresgästens besvär endast därtill att från lägenhetens serveringsrum uti den bredvid mathissen sittande lokaltelefonen uppringa köket och efter dagens matsedel beställa önskade anrättningar; att sedan, efter några minuter, i hissen afhämta det rekvirerade, hvars därvaro tillkännagifves medels en signal i telefonen och att slutligen förflytta de färdiglagade och upplagda anrättningarna till det

SERVERINGSRUM.

dukade matbordet. Vid måltidens slut återstår endast att med hissen nedsända servisen till köket i och för rengöring.

Den dagliga, ordinära inackorderingsmatsedeln med månadspriser till

- 45 kr. för alla tre målen.
- 33 » » middag och alternativt frukost eller kväll,
- 24 » » endast middag,

har föreslagits erhålla följande utseende:

Frukost: Olika sorters bröd med smör och 6 à 7 assietter uppskuren kall mat, varmrätt (biff, kotlett eller 2 ägg), mjölk eller öl från fat samt alternativt kaffe, te, choklad eller gröt och mjölk.

Middag: Smör, ost och sill, soppa, kött eller fisk, efterrätt samt mjölk eller öl.

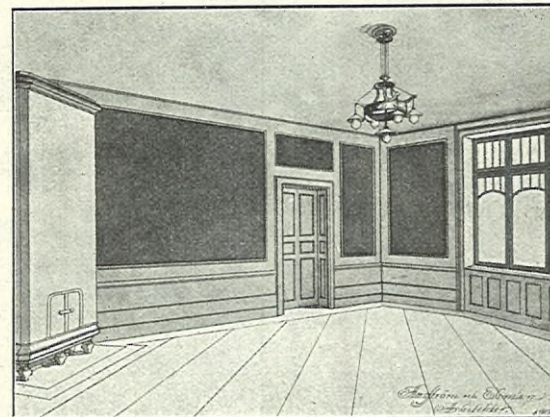
Kvällsvard: = frukosten med undantag af kaffe, te, etc.

Då denna matsedel förmodligen kommer att förefalla en och annan, om ej öfverflödigt, så åtminstone mer än tillräcklig, möter intet hinder för hyresgästen att med centralköket träffa öfverenskommelse om en enklare matordning, särskildt hvad frukost- och kvällsmålen beträffar.

Diskning ombesörjes kostnadsfritt af köket, som äfven utan ersättning tillhandahåller nödig

*Undertecknad som jäg-
art Grunnus förmedlar,
anser dessamma motstånd
alla anspråk på en god
bilag och drugg tvätt- och
handtvätt.*

*Lageborg Lethelius
sty. af "Lilla Högskolan" och
"Pöjgören" för kommit i a*

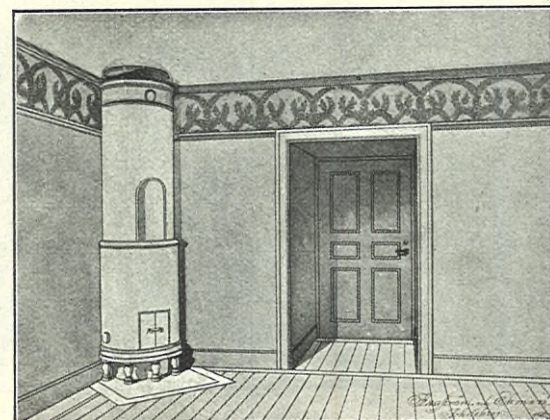

HVARDAGSRUM.

servis, med undantag af duktyger och serverter; hyresgäst dock naturligtvis obetaget att begagna egen servis. Hyrorna äro i medeltal beräknade efter ett pris af 300 à 325 kr. pr rum, beroende dels på bostadens läge vid trappa med eller utan hiss, dels på bekvämlighetsanordningarna. För tvätt och strykning har lägenhetsinnehafvaren tillgång till den i komplexet för ändamålet inrymda tvättinrättningen och härjämte till moderata priser, alldestund såväl denna som köksdepartementet utarrenderas under bestämda villkor, att hyresgästernas intressen i första hand och på billigt sätt tillgodoses.

Sammanlagda kostnaderna (hyra, mat, värme och WC) skulle pr år belöpa sig till för en person i en tvårumslägenhet c:a kr. 1,250, för 2 personer kr. 1,790. Tre rumslägenhet för 2, 3 eller 4 personer respektive kr. 2,115, 2,385 och 2,655. Fyrrumslägenhet för 3, 4 eller 5 personer respektive kr. 2,800, 3,070, och 3,450.

Då man emellertid ännu saknar praktisk erfarenhet från en byggnad med centralkök i Stockholm, få dessa prisberäkningar ej anses som definitiva, men man antager som säkert, att de ej behöfva i afsevärd grad öfverskridas.

SOFRUM.

FRÅN DEN FINSKA FRIHETSKAMPEN. EFTER ORIGINALFOTOGRAFIER FÖR IDUN FRÅN J. SCHALIN, ÅBO, OCH V. LINDMAN I HELSINGFORS. 1. SENATOR LEO MECHELIN, SCM Å DE KONSTITUTIONELLES VÄGNAR FRÄMST UPPGJORDE FÖRSLAGET TILL DET FRIHETSMANIFEST, KEJSAREN SEDAN UNDERSKREF. 2. STORSTREJKEN PROKLAMERAS Å SALUTORGET I ÅBO. 3. GENERAL N. SJÖMAN SOM PÅ SITT CHEFSFARTYG BLÖKÖÖN ÖFVERFÖRDE MANIFESTET TILL S:T PETERSBURG OCH TILLBAKA TILL HELSINGFORS 4. LEFVE DET FRIA FINLAND! SCEN FRÅN SENATSTORGET UNDER STREJKDAGARNE. 5. FOLKMÖTE Å SENATSTORGET VID KEJSARMANIFESTETS UPPLÄSANDE. »VÅRT LAND» AFSJUNGES OCH GENERALSTREJKEN FÖRKLARAS AFSLUTAD. I FONDEN TILL HÖGER SENATSBYGGNADEN. TILL VÄNSTER NICOLAIKYRKAN.

PROFESSOR SJÖSTEDTS
VETENSKAPLIGA
AFRIKAEXPEDITION.
1. PROFESSORSJÖSTEDTS
STATION PÅ KILIMAND-
JARO MED TORKSTÄLL-
NINGAR OCH FÖRRÅD AF
VETENSKAPLIGT JAKT-
BYTE. 2. EN FÄLLD
GRANTGAZELL, STEP-
PENS SKÖNASTE PRYD-

NAD. 3. PROFESSOR
SJÖSTEDT MED SIN
JAKTTROFÉ EN STÅTLIG
GNU. 4. ETT PRAKT-
EXEMPLAR BLAND GA-
MAR. (PSEUDOGYPS
AFRICANUS.) 5. UPP-
BROTT EFTER EN RAST
PÅ STEPPEN. FOTO FÖR
IDUN AF PROFESSOR
Y. SJÖSTEDT.

FRÅN EN SVENSK ZOOLOGS AFRIKA- FÄRD.

BLAND VÅRA naturvetenskapliga forskare har professorn, intendenten för de entomologiska samlingarna vid vårt Riksmuseum Yngve Sjöstedt gjort sig känd genom dristiga och framgångsrika vetenskapliga forskningsfärder på Afrikas svårtillgängliga kontinent. För något år sedan företog han en sådan resa till Västafrika, och sistlidne maj anträdde han en ny expedition, denna gång till Ostafrika för vidgandet af vårt Riksmuseums zoologiska samlingar. Vistelsen därnere torde blifva omkring ett år.

I dagarna har Idun från professor S. haft nöjet mottaga en liten kollektion intressanta fotografier, återgifvande scener från en jaktfärd till Massaisteppen, och hvilka bilder vi här meddela.

På slutningen af det vulkaniska berget Kilimandjaro i Ostafrika har professor S. med bistånd af ett antal infödingar uppbyggt åt

sig en liten station, från hvilken han gör sina äfventyrsfyllda jaktfärder åt kringliggande trakter. En ihållande regnperiod har försvårat hans vetenskapliga arbete, men icke dess mindre har han idkat strapatserande jakter bland steppernas ståtliga djurvärld och fällt ypperliga exemplar af grantgazellen och gnun, till fromma för museets samlingar här hemma.

Den ifrågavarande jakturen till Massaistep-
pen tog nio dagar, och utom fällandet af ofvan nämnda djurarter, blef bytet äfven ett antal zebror, antiloper, gamar m. m.

UR DAGSKRÖNIKAN.

FRÅN DET NYA FINLAND bjuda vi i dagsnumret några intressanta bilder, återgifvande de spännande revolutionsmoment, som inledde förändringen i den finska politiken.

Redaktionen hade omedelbart vid frihetsrörelsens utbrott genom korrespondens öfverenskommit om fotografiers tagande och snabba hitsändande, och enligt vår beräkning skulle de redan föregående vecka ha in-

flutit i tidningen. Emellertid gick detta om intet till följd af den under några dagar afbrutna finska postbefordringen. Bilderna meddelas i stället i detta nummer, och vi tro, att deras intresseinbörd till fullo skall uppväga det minus i aktualitet de till äfventyrs drabbats af genom försenandet.

TILL JUNGFRU ANNA-LISA FRÅN FRÖKEN MALIN.

JAG BEUNDRAR din rejäla och skurade spis med hvitlimmad resning och polerade lock, och kittlarne de blänka till Anna-Lisas pris, och disken och golfvet äro rentvagna och. Ditt kök är så söndagsfint och likaledes du.

Kring den kantiga figuren, som är kraviger för sju, en hvitblårandig bomullsblus veckar sig lätt. Du stassar så ledigt som af medfödd rätt i skor, som äro bruna, såsom köpta för en fru, och ändå har du inte varit bortskämd i en stad.

STREJKANDE ARBETARE I PETERSBURG TÅGA FRAM GENOM NEVSKI PROSPEKT UNDER TONERNA AF MARSELJÄSEN.

Jag ser på dina ögon, att du njuter och är glad
åt grytorna och golfvet och din prickiga duk,
åt herrskapsskor och förklädsspets och mässingslockens
rad
och åt hunden, som sitter vid din spiseleld på huk
och tackar dig så vackert, för att aldrig han svalt.

Du själf, du är ståtlig i din kantiga gestalt.
Du har bernstensbruna ögonkast och allvarsblek profil
och så ljusfina lockar som barnaläppars smil;
du själf, ja, du själf är det grannaste af allt
vid alla granna spisar här tio mil omkring.

Men, Anna-Lisa, tyst låt mig hviska någonting:
Skall ditt kärleksrika kvinnohjärta försorsaka sorg,
när förste bäste pojkvask vill gifva dig en ring?
Är du modig, är du villig att svara med en korg,
om han önskar att bepryda din arbetsrapa hand?

Jag har sett dig slå i kaffe åt drängarna ibland,
och kaffet var prima. Du serverade med fart.
Du pratade så vänligen och skrattade så rart,
och kopparna, de flödade till lekande rand.
Men drängarna, de drumlarna, de passa inte dig.

Jag hör nog hvad du svarar och förhåller mig,
att jag må ha ett helgon att älska som min del,
att kärleken ej någonsin skall lysa på min stig,
för att jag är för skicklig i att upptäcka fel:
»En bängelaktig dräng kan bli en änglapraktig man.»

Ja, ingen af oss vet hvad som *framtiden kan*,
och mycket troligt är det, att jag aldrig blir gift,
och för att fånga friare jag aldrig gått på vift;
att bli en gammal fröken kan ju också gå an.
Men Anna-Lisa, du skall ha en egen huslig härd.

Och därför må jag säga dig, att bättre är du värd
än få d'ig en suput, som spottar ned ditt golf
och låter dig bli sorgetyngd och darrande och tärd
och kanske ger dig sorgebarn, elfva eller tolf.
Akta dig, akta dig för sådan en nöd!

Nej, du skall ha en duktig en, som varder dig till stöd.
Gud låte dig behålla dina kräviga tag!
Så må du lofva bort dig en högsommardag,
då ögonen få kärleksglans och kinden blir röd.
Då varde du så lycklig, som jag tror, att du vill!
INGEMAR.

LEONORA KRISTINA ULFELDT. EN HISTORISK MINNESBILD FÖR IDUN AF HANS EMIL LARSSON.

(Forts. från förra numret.)

MED EN EKPINNE borrhade Ulfeldt hål i
muren under ett af fönstrets järngaller,
och Leonora Kristina själf förfärdigade af några
lakan rep och segel till en båt.

En mörk natt valdes till planens utförande.
När taptot gick, brötos järnstängerna från fön-
stret, så att bullret däraf ej hördes. Leonora
Kristina lät först nedfira sig själf. Därefter
skulle Ulfeldt följa. Men han hade med åren
blifvit tjock och ovig, så att han fastnade i
fönsteröppningen. Först efter långt arbete
lyckades man få honom lös. Så följde tjäna-
ren. Nu hade de en mur att öfverstiga, och
äfvén detta lyckades dem utan att de ådrogo
sig vakternas uppmärksamhet.

Men ännu var blott en ringa del af svårig-
heterna öfvervunnen. Hammershus är beläget
vid hafvet på en hög klippa, som blott på en
sida är tillgänglig. Flyktingarne stodo nu här
i kolsvart mörker under hållrägn utan att våga

taga ett steg, af fruktan att falla ned i en af-
grund. Ulfeldt, hvilkens krafter voro uttömda
och som tappat modet, ville att man här skulle
invänta dagen. Men hans modiga maka upp-
gaf ej hoppet om frihet så snart. Hon och
tjänaren började rulla stenar utför branterna
och lyssna efter, om någon af dem snart stan-
nade; då hade den råkat på vägen, menade
de. Snart trodde de sig ha funnit den; och
så gled tjänaren ned åt slutningen, därpå
Leonora Kristina och sist Ulfeldt. Men den
kastade stenen hade ej stannat på fast mark,
utan blott i en buske, som växte i en liten
springa i berget. Här förlorade tjänaren fot-
fästet och föll ned i djupet. Lyckligtvis hade
den packning han bar tagit emot de svåraste
stötarna, och han återkom snart till medve-
tande. Han bad sitt herrskap lämna honom
åt hans öde, men Leonora Kristina ville ej
höra talas härom. Hon lät sig ytterligare glida
ned för branten till den punkt, hvarifrån tjä-
naren nedstörtat, fick här fotfäste, ehuru blott
med vänstra foten, nedsläppte därpå sitt rep
och firade med ansträngande af sina yttersta
krafter upp tjänaren. Fuchs, som dagen efter
såg hennes fotspår, kunde ej förstå, huru det
var möjligt att där finna fotfäste, än mindre
att i sådan ställning fira en annan person upp
ur bråddjupet. Han trodde, att hon haft djäf-
vulens hjälp därtill; hon själf såg en under-
lig Guds nåd i, att ett sådant vägstycke lyc-
kats.

Flyktingarna klättrade nu åter upp, och om
en stund gick månen upp; de funno nu vägen,
men råkade på ännu en mur, gammal och förfal-
len. De beslöto bryta sig igenom denna.
En man, som hade sitt hus därintill, hörde
bullret däraf, och troende att tjuftar höllo på
att bryta sig in i hans svinhus, kom han sprin-
gande med sin bössa. Men då han fick se de

tre underliga figurerna med åror och roder bundna på axlarna och segel och tåg svepta om lifvet, som månskenet och dimman gjorde än mer fantastiska, trodde han det var spöken och sprang in i huset, bommande igen det. De kommo nu lyckligen genom muren.

Men nu voro Ulfeldts krafter uttömda. Han kastar sig på marken, besvärjande sin hustru att lämna honom åt sitt öde. Förgäfvos sökte hon intala honom mod, och det dröjde länge innan han återhämtat sig så mycket, att man kunde försöka gå vidare. Ulfeldt måste nästan bäras, och tjänaren, som var halft sönderslagen af fallet, kunde ej hjälpa mycket till. Ändtligen nådde de stranden, men ingen båt stod att finna. De måste begifva sig till ett fiskläge i närheten, och som det nu började dagas och folk var i rörelse, upptäcktes snart hvilka flyktingarna voro, och de blefvo gripna och återförda till fängelset. Detta gjordes dem nu ännu svårare. Hade de förut i alla olyckor dock haft trösten och glädjen af hvarandras sällskap, blefvo de nu åtskilda, och Fuchs underrättade dem om, att denna skilsmässa skulle blifva evig. Sorgen öfver skilsmässan och ensamhetens tyngd kändes så mycket värre, som de därjämte voro beröfvade all slags sysselsättning.

Ingen dom var ännu fälld öfver dem och en sådan hade sina svårigheter, eftersom det ej var rätt klart, om Ulfeldt blifvit svensk undersåte. Detta var det väl som förmådde Fredrik III att slutligen ingå på en förlikning på de för makarna Ulfeldt mest förödmjukande och svåra villkor. De måste underskrifva en afbön, affattad i de mest nedsättande ordalag och i hvilken de äfven afsade sig största delen af sina gods och sin öfriga egendom. De förvisades till en egendom, som Leonora Kristina ärfte efter sin moder, hvilken plats de ej utan kungens tillåtelse fingo lämna.

Sådan tillåtelse erhöles dock efter några månader, för att Ulfeldt hos läkare och vid bad i utlandet skulle söka bot för sin sjukdom. Makarna togo sitt lufvuduppehåll i Brygge. Men Ulfeldt kunde ej glömma sin forna makt och glans, ej heller sitt hat och sina hämndkänslor mot sin konung, hvilka än mer ökats af den förödmjukande afbönen med dess hårda bestämmelser. Han utkastade nya planer, som numera synas blott såsom en förvirrad hjärnas hugskott. Han lät säga kurfursten af Brandenburg, att han lätt skulle kunna spela hela Danmark i hans händer, när missnöjet med konungen vore så stort, att en sammansvärjning, omfattande alla stånd, bildats, och om kurfursten komme med en liten här, skulle hela Danmark gå öfver till honom. Men kurfursten var Danmarks bundsförvant och inberättade saken till konungen. Underrättelsen väckte i Köpenhamn den största uppståndelse, och allt gjordes för att förmå regeringen i de länder, där makarne Ulfeldt kunde befinna sig, att utlämna dem.

Leonora Kristina befann sig nu i England, fullkomligt okunnig om sin mans senaste planer och åtgärder och om hvad som i följd därpå hotade henne. Orsaken till hennes resa till England var, att Ulfeldt under sin nuvarande fattigdom erinrade sig, att han under forna välmaktsdagar lånat Karl II af England, då denne var en fattig, landsflyktig furste, en stor pänningsumma. Denna skulle Leonora Kristina nu söka utfå. Men Karl II hade bland sina många mindre goda egenskaper äfven den, att han aldrig betalade någon skuld, och han uppehöll henne med undanflykter. När nu den danska regeringens anhållan om hennes utlämning kom, syntes detta konungen vara ett godt sätt att bli fri från en besvärlig fordringsägare. Men som han ändå skämdes för att direkt utlämna henne, använde han en

ovärdig list. Han lät föra henne till ett fängelse, beredde henne där tillfälle till flykt under föregifvande, att han ville låta henne undkomma till Holland, men det skepp, till hvilket hon fördes, var ett danskt, som seglade direkt till Köpenhamn med henne.

Under tiden hade här Ulfeldts dom fallit. Han dömdes från lif, ära och gods, hans vapen skulle krossas af bödeln; hans hand och hufvud afhuggas och det senare uppsättas på en stång; hans kropp skulle delas i fyra delar och uppsättas på fyra af Köpenhamns bastioner; hans barn finge vid lifsstraff ej återkomma till Danmark; en af hans gårdar skulle jämnas med jorden och på platsen skulle uppsättas en skampåle angifvande orsaken. Ett pris sattes på hans hufvud, och om man ej finge fatt honom själf, skulle afrättningen företagas på en bild af honom.

Ulfeldt irrade ännu ett par år såsom en fredlös flykting kring i Europa, förföljd som ett jagadt villebrådd och seende i alla han mötte personer, som ville åtkomma det pris man satt på hans hufvud. Rörande är att i hans bref från denna tid se, att intet i hans olyckor så plågar honom som tanken på hans hustrus öde; han uthärdar lifvet blott i hopp att en gång i detsamma få åter råka henne. Men det skedde icke; flyende undan sina förföljare dog han i en båt på Rhen.

Leonora Kristina blef vid ankomsten till Köpenhamn insatt i "blå tornet" på slottet i ett eländigt, mörkt och osundt fängelsehåll utan fönster. Hon underkastades åtskilliga förhör, för att man skulle få utrönt den angifna sammansvärjningen, men hon fasthöll till det yttersta, att hon ingenting visse därom. Man hade den grymheten att uppläsa för henne domen öfver hennes man och en bön, som skulle läsas från predikstolarna, hvar i Ulfeldt förbannades och man bad, att hans gråa hår ej måtte komma med frid i grafven. Den sinnserörelse hon kände härvid var, såsom man kan tänka sig, förfärlig. Af tre från hofvet sända kvinnor underkastades hon en undersökning, som tillgick på det råaste sätt. Hon lyckades dock undngömma en diamant, som hon hade i munnen, och några dukater, som hon hade bundna kring knät; man trodde det var en fontanel.

Kort härpå flyttades hon i ett annat rum, som var något bättre. Stort var det icke, 7 steg långt, 6 steg bredt och 9 alnar högt, för det lilla fönstret tjocka järnstänger och ett tätt järngaller. Det hade nyss blifvit repareradt och allt affall låg kvar, så att då det några år senare rengjordes, ett helt vagnslas kördes bort och både fången och hennes vaktterska blefvo sjuka af stanken.

Själlsskakningarna och lidanden af alla slag hade emellertid kastat Leonora Kristina i en svår sjukdom. Hon hoppades, att döden snart skulle komma såsom befriare, och stor var hennes förtviflan, då hon började tillfriskna. Hon förutsåg, att de år, som stundade, skulle blifva öfvermänskligt tunga att bära, och hon började anklaga Gud, som lagt henne en sådan börda uppå, då hon blott fyllt sin plikt och följt sin man i nöd och lust. Men snart genomgick hon en religiös kris. Hon gick allvarligt till rätta med sig själf, kände djupt sin ringhet och Guds storhet och bad innerligt om förlåtelse samt om kraft och tålmod att bära de pröfningsår, som stundade.

Det djup och allvar, som hennes religiösa lif härigenom vann, var det som gaf henne kraft att bära många och långa års tunga fängelse med en ståndaktighet och ett gladt mod, som ej kan väcka annat än den största beundran. Hennes andliga personlighet växer under denna tid, hon arbetar allvarligt på att behärska och utplåna sina svagheter och lidel-

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lätta! Eleganta! Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.

Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af

Aktiebolaget

A. F. Carlssons Skofabrik,
Vänersborg.

Försäljas i minut hos de flesta skohandlande i riket.

ser och särskildt den stolthet, som hon förut ofta visat. Det var i synnerhet i hennes förhållande till sin bevakning som förändringen visade sig; lika hårdt afvisande och nedlåtande som hon förut uppträdde mot denna, lika mild och vänlig var hon nu, allt under det hon likväl behöll sin värdighet.

Många tunga ögonblick hade hon dock att genomleva. En gång firade konungen med stora festligheter sin dotters bröllop å slottet, och Leonora Kristina kunde då ej undgå att lifligt få för sig de dagar för 27 år sedan, då hon själf var medelpunkten i liknande festligheter, och då hon såsom en ung lycklig brud på glansen och maktens höjd drog in i samma borg, där hon nu satt såsom en arm fånge. beröfvad all glädje och allt hopp för detta lifvet, skild från allt och alla hon hade kära.

En annan vida svårare stund hade hon att genomgå, då hon från cellens fönster åsåg, huru domen öfver hennes man sattes i verket med alla dess upprörande detaljer på en bild, som skulle föreställa honom. En tröst hade hon dock härvid: det visade, att man ännu ej fått fast hennes man. Några månader senare fick hon veta, att han var död. Väl insåg hon, att döden här var en lycka, men smärtan och sorgen kunde dock ej tanken härpå förkväva. Hennes vaktterska hörde henne länge nätterna igenom gråta ut sin smärta, när hon trodde denna sof.

Svårast var kanhända för hennes handlingskraftiga och verksamma natur, att hon under en del år ej fick det ringaste att sysselsätta sig med. Men nöden gjorde henne uppfinningsrik; hon hade någonstades funnit en synål, silkesbanden på sina underkläder plockade hon upp och fick så tråd och kunde nu brodera. Af en träsked bildade hon med hjälp af en glasskärfva en inrättning att sno band med och att knyppla öfver. Ett stycke krita, som en vaktterinna skänkte henne, gjorde henne mycket nöje. Med detta tecknade hon på bordet och på ett bräde, som fanns i cellen, nedskref psalmer, som hon diktade, och tankar, som runno henne i hågen. Några nätter, som samma medlidsamma vaktterska gaf henne, förvandlade hon till tärningar genom att med nålen inrista ögon och tal i dem.

(Forts.)

LITTERATUR.

REDAN MED DET FÖRSTA STRÅKDRAGET i sin ifjol utgifna diktsamling »Preludier» befäste den debuterande unge skåneskalden *Anders Österling*, att hans instrument var ett af dessa sällsynta äkta, hvars minsta fiber skälver af sin egen inneboende musik. Hans nya samling »Offerkransar» (Alb. Bonniers förlag) löser ut ännu mäktigare floder af denna kristalliska välklang, röjer mästarens allt intimare förtrohet med strängaspelet i sitt inre, den föredragande handens allt känsligare grepp. Det synes fullväl bekräftadt, att vår lyrik med Österling tillförts en förunderligt egenartad och avslutad (detta blott i meningen af individuell gestaltning, ej af någon förtidig begräns-

MELLINS FOOD

har enligt läkares intyg visat särskildt digifvande egenskaper använd i dos af en matsked i ett glas mjölk tre å fyra gånger om dagen.

Köpes å alla apotek.
Prof samt broschyr gratis och franko från

**Mellins Food Depot,
Malmö.**

ning) personlighet, och ett ytterligare glädjeämne utgör den starka och förbehållslösa idealitet, som genomglödgar hans diktning och förbränner själfva lifsslagnet till eterklarhet. Ur den inledande »Offerhymnen» stiger ock ett djuptonigt uttryck för denna hans själs smärtfödda sällhetsvisshet, stiger som en strimma af blånande altarrök ur den härliga invocation till Skönheten, som öppnas med följande strofer:

Som aldrig förr, ovansklig, stum och stilla,
du kufvar blicken med din stråles bländning,
sällsamma Genia. Den gyllne källa,
som djupnar i ditt ögas grund, får skimmer mer och mer.

Men mina kval förläna dig fulländning —
ett dystert samspel —: när i febevilla
jag hör emot mig ödets floder välla,
ditt anlets afglans af min skräck med nyfödd tjusning ler.

Af mina fårar du en brygd bereder,
som mystiskt dig förskönar och förnyar.
Din själ får ro af mina nervers kvidan,
och du får evighet af allt, som från mig dör och dör.
Jag är som stoft och du som hvita skyar;
lif af mitt lif, o Skönhet, fåfängt beder
jag själf, ditt upphof, under ångst och kvidan
om blott en gnista af din eld, som ingen makt förgör.

Dock hvarför klaga, när din åsyn lisar?
Ty när jag dvalts i larvet af fördömda
och diat sorg vid nattens dunkla spenar —
då kommer du med tystnaden, som är förmer än ord.

Och i din blick det sanna och det drömda,
som i min hjärna stridit likt glöd och isar,
försonas till kristall. Du rör och renar
och tvingar sakta mig på knä, förlöst och saliggjord...

Det skulle vara en alltför ojämn täflan att söka sekundera en tonkonstnär af så äkta börd för äfven många dugande virtuoser — och något synnerligt mer än en god virtuos är, åtminstone ännu, icke *Sigurd Agrell*. Jämförelsen erbjuder sig eljes, förargligt nog för den sistnämnde, nästan af sig själf. Hans debutbok »Arabesker» var ungefär samtidig, och hans nya och andra dikthäfte »*Solitudo*» har nu jämsides med »*Offerkransar*» lämnat samma förlag. En stor eklektisk smidighet och en aktningvärd formtalang skola visst ej fränkännas den unge diktaren, men man kan ej annat än önska, att han ju förr dess hellre må söka frigöra sig från »mästarna», de må nu heta Stagnelius, Lermontov eller — framför allt — Bhartrihari! Ty skola vi nu prompt ha efterklang, föredraga vi afgjordt inhemska tongångar framför alla »indiska» pianolalåtar, hvilkas egentliga iokalfärg synes vara öst ur någon botanisk specialförteckning eller något kompendium i orientalisk mytologi.

Det har länge nog gällt om den moderna danska novellistiken, att den — samtidigt med att den språkliga formkonsten uppdrivits till en allt högre fulländning — börjat tyna af en öfverhandtagande andlig anemi, en öfverkultur, som slagit inifrån utåt i hektisk feberblom, i stället för ett allvarligt odlingsnit, riktadt mot safternas och märgens förnyelse. Det är dessvärre icke fritt, att ej symptomen till en liknande litterär kris på sistone äfven börjat förspörjas här hemma, och som ett af dessa betrakta vi afgjordt *Gustaf Hellströms* i dagarna utkomna nya roman »*När mannen vaknar*» (Alb. Bonniers förlag). Det är den unge författarens andra lilla bok, och tekniken — ja, den är redan så godt som suverän. Men, min Gud, huru oändligt litet af verklig kärna under det välglätade skalet! Skall denna pretiösa historia om en ledlös spolings första okynnesflirt med en bedagad och gift kokett verkligen gifva en typ för, huru »*mannen vaknar*» hos våra dagars unga karlämmen — ve då Sverige! Och ha vi så därtill många äkta män af samma singulära cert som den vidunderligt långmodige och flate kammarherren i hr Hellströms herrgårdsparadis, då kunna vi så gärna ge upp staten med det samma. Dock — vi behöfva, dess bättre icke ta det allt för allvarsamt! Ännu finns nog på våra gamla herresäten ett eller annat spansk rör i behåll för den brådmogna slyngelaktigheten och en bottsats af några smulor svenskt järn äfven hos våra mest förfinade aristokrater — ute i lefvande lifvet. Det är bara i litteraturen vi blifvit så där förnämt apatiska, när vi skola debutera riktigt förnämligt.

Nej, gif oss då långt hellre en kraftnatur sådan som *Ossian-Nilsson*, hur mycket mera uppfriskande, glädjande och befriande verkar han ej med sin allstormande, bullersamma och ofta oförfinade konst! Det är dock *blod*, rödt och syrefriskt blod, som strömmar genom dessa ådror, och om det än ibland bubblar något gäsande yrt, förlåta vi det gärna för den taktfasta pulsation, som utgår från ett ungt och starkt hjärta. Hans nya bok »*Marx Meyer på Varberg och andra berättelser*» (Alb. Bonniers förlag) är bräddad af värjklång, äfventyr och romantik, och den bit yngling, som ätven under gråa hår lefver kvar hos oss alla, »slukar» den med jagande andlös förtjusning.

Eller gif oss *Annie Quiding* med hennes kloka och klara blick på lifvets underliga lek, med dess glimt af förlösande humor inför all mänsklig skröplighet och med dess allvarliga fasthet i fixerandet af de etiska målen. »*Fru Fannys son*» — hennes nya bok på Hugo Gebers förlag — står i intet af dessa afseenden hennes föregående verk efter, och den skall säkerligen vinna lika många vänner som de bland alla, som veta att uppskatta en intagande och själsfin konst.

J. N—g,

TEATER OCH MUSIK.

KUNGL. TEATERN uppförde i måndags för 50:de gången Beethovens enda opera »*Fidelio*», och jubileet blef dubbel, enär det på dagen var jämt hundra år, sedan det ädla tonverket för första gången utfördes från scenen hvilket, som vi förut meddelat, skedde i Wien den 20 nov. 1805. Öfver hela den bildade musikaliska världen, åtminstone den germaniska, har denna minnesfest naturligen firats.

Här utfördes operan denna gång med så godt som fullständigt ny rollbesättning. Det var endast titelpartiet, som fått behålla sin förra framställarinna, nämligen fru Östberg, och om än hennes röst alltigenom ej nu kan uppvisa fullt samma ungdomliga fraicheur som förr — det vore ju obilligt begärdt — så kvarstår dock äfven i det hänseendet tillräckligt mycket för att göra hennes Fidelio prestation med dess storstilade och nobla föredrag till en musikalisk njutning af högsta rang. Fru Ö. rönt naturligtvis det lifligaste bifall från den fulltaliga publiken. Hon delade detta med Florestans framställare hr Menzinsky, hvilken denna afton för första gången sjöng sitt parti på svenska språket. Han lyckades häri ock öfverraskande väl, liksom han äfven musikaliskt lät det mycket fordrande partiet komma till sin fulla rätt. Alla de öfriga voro väl på sin plats, särskildt frkn Hesse som den pigga Marcellina, hr Malm som den enfaldige och giftaslystne Jacquino samt hr Sjöberg i ministerns

W. SHAKSPERES LUSTSPEL »SÅ TUKTAS EN ARGBIGGA» PÅ DRAMATISKA TEATERN. ANDRA AKTENS SLUTSCEN. TILL VÄNSTER, PÅ HÄSTEN, KATARINA (FRKN BORGSTRÖM) OCH PETRUCHIO (HR PALME). STÅENDE PÅ HVAR SIN SIDA OM MUREN GRUMIO (HR TUNELLI) OCH TRANIO (HR EKELUND). LÄNGRE TILL HÖGER BAPTISTA (HR BERLIN) OCH BIANCA (FRKN SJÖBERG). S. WULF FOTO.

lilla parti. Ej fullt lyckad var hr Stiebel som den grymme guvernören don Pizarro; rösten lät otydlig och grumlig och maskeringen var en fullständig teaterbofs från någon landsortsscenen. Sist men långt ifrån sämst var aftonens debutant hr Svedelius, hvars varma, på en gång mjuka och klangfulla bas och för öfrigt naturliga spel gjorde, att man ej alltför mycket saknade hr Elmblands ypperliga tolkning af detta parti. Hr Svedelius är en förmåga, som gifvet bör förvärfvas för k. teatern. De vackra körerna gingo bra, men skulle kunna utföras ännu bättre. Här borde så många lediga solister som möjligt stickas in för att gifva dem nödig fyllighet och glans. K. hofkapellet skötte sig i allmänhet förtjänstfullt under hr Hennebergs ledning. Särskildt fick den undersköna uvertyren nr 3 i c-dur, hvilken spelades före andra aktens sista tablå, ett glansfullt utförande. — Men nog borde k. teatern till jubiléet hafva påkostat en synnerligen välbehöflig renovering af de skröpliga dekorationerna, särskildt första aktens, där man från parketten t. o. m. ser hvad som passerar på andra sidan den murkna fästningsporten.

F. Hbg.

DRAMATISKA TEATERN har gjort sig ärligt förtjänt af mention för upptagandet af Shaksperes friska och i alla tider aktuella lustspel »Så tuktas en argbigga». Ty vildkattor i kvinnokepnad och duktiga karlar, som våga slipa klorna af dem och få ängeln att titta fram genom revforna i den grymma masken kommer världen aldrig att lida brist på.

Man erfar en känsla som af ett stärkande bad eller en bergvandring i blåst och sommarsol vid att se ett lustspel af den store britten. Människors spontanakänslolif, deras förmåga af godt och ondt, deras ymniga fåfänga och sparsamma sinnesadel, deras skrumpenhet och friskhet — allt träder fram så oförställt äkta, så omutligt i sin sanning. Och hur syrehaltigt friskt och alstrande renässansens vind blåser genom alla dessa lustspel, ur hvilkas typvimmel sir Johns sektflammande ansikte gungande höjer sig som en röd klockboj ur ett glittrande och sjudande haf!

Argbiggans roll ligger utmärkt för fröken Borgströms finskurna talang. Ingenting i spelet lämnas åt slumpen, utan här finns ett klokt konstnärssinnes aktgifvande på hvarje replik, hvarje situation, en sträfvande efter belysande detaljer, som alla äro valda med tanke på den karaktärsutveckling Katarina är stadd i under Petruchos hårda ledning.

Hr Palme som Petrucho har för litet af den barske

kvinnotämjaren, men där hans mjuka poetlyne får luft, är han riktigt bra. Kunde han blott bemästra sin suddiga diktion! Grumio, den komiske tjänartypen, spelas af hr Tunelli med verkingsfull humor, och de öfriga många rollerna gifvas på det hela taget tillräckligt vederhäftigt för att åstadkomma ett tillfredsställande totalintryck. I hr Brunius har teatern helt säkert funnit en lyrisk skådespelartalang af verkligt värde.

Stycket är bra uppsatt, och regissören tyckes särskildt i tredje akten befunnit sig vid briljant lyne, ty tjänarscenerna där gå alltigenom med fart och godt humör.

E. H—n.

KAMMARMUSIKSERIEN, som bebådats af fröken Märtha Ohlson (piano) samt hrr Axel Runquist (violin) och Carl Lindhe (violoncell), inleddes föregående torsdag med den första konserten och blef en vacker seger för de unga artisterna. Programmet bjöd på en med smak gjord sammanställning af äldre och nyare verk: Richard Strauss, sonat f dur, op. 6, för violoncell och piano, Johannes Brahms, sonat a-dur, op. 100, för violin och piano, samt Robert Schumann, pianotrio, d-moll, op. 07. Strauss sonat, ett af hans ungdoms tidigare verk, var en ny och behaglig bekantskap, fylld af ljusa glada syner i en klar melodiform, och den spelades med entusiasm, ehuru violoncellen skorrade bra starkt i första satsen. Sedan följde Brahms sonat, hvars alltigenom gemytsvarma karaktär utmynnade i en infallsrik konversation mellan violinen och Bechstein-flygeln; de exekverande brustohär åtskilligt i känslolstyrka och teknisk mognad, men till ersättning blef den Schumannska pianotrioen en liten triumf för deras tolkningsförmåga och i all synnerhet vid utförandet af andra och fjärde satserna med deras jubel och gnistrande flykt.

Stormande bifall från den rätt tatrika publiken visade, att sympatierna för den så käckt startade cykeln äro lifliga och, skola vi hoppas, en säker grund att vidare bygga på.

E. H—n.

MUSIKFÖRENINGEN, hvars verksamhet genom ogynn-samma omständigheter låg nere under förra säsongen, har nu under lyckliga auspicer återupptagit densamma och gaf i förra veckan sin 70:e konsert i Musikaliska akademiens stora sal inför en fulltalig publik, hvaribland flere medlemmar af den kungliga

“IDEOL”

nytt, oskadligt konserveringsmedel för saft, sylt, gelé, kompotter, marmelader, inläggningar etc.

OBS.! Bruksanvisning å hvarje paket! OBS.! Fabrikationen af Ideol står under uppfinnarens, Professor Lagerheims kontroll.

HYLIN & Co F. A.-B.
Stockholm.

familjen. Konserten var ägnad åt minnet af Vilhelm Svedbom och dess första afdelning upptog åtskilliga af dennes förnämligare tonskapelser: tvåna capellakörer, »Till skogssjälarna» och »Hyllning», samt några solosånger, föredragna af fröken Svärdström och hr Forsell. Som avslutning på Svedbomafdelningen följde den bekanta tondikten »I rosegården», af hvars fyra satser i synnerhet den tredje i balladstil mottogs med starkt bifall. Konsertens senare del upptog Mozarts odödliga »Requiem», som såväl från körens som orkesterns sida fick ett i allo berömvärdt framförande under professor Nerudas utmärkte ledning.

DAMERNAS MUSIKBLAD, utgifvet af fru Ellen Sandels, har utsändt de båda numren 16 och 17, bägge med ett omväxlande innehåll. Det förra numrets musikbil ga upptager kompositionerna »Oktober» af P. Tschaikowsky, »Haiden-Röslein», sång af Schubert, »Serpentinvals» af Adolf Englund och »Petites Soeurs», gavott af Ellen Sandels; det senare numret »Es ist schon spät», af Schur ann-Reinecke, »Une demande», för violin och piano af Paolo Tosti, »En saga» af Iglotus och »Schöne Frau», polka-mazurka af Carl Zeller. Därför meddelas i textafdelningen porträtt af fruarna Matilda Jungstedt, Beda Rönnerberg-Halvorsen och Maria Labia samt af hrr John Forsell och Adolf Englund. En dylik publikation borde på grund af sitt rikhaltiga och omväxlande innehåll hafva utsikter att vinna god framgång.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 26 NOV.—2 DEC. 1906.
Söndag: Juliennesoppa; gös å la Homburg; stekt tjäder med brynt potatis; saladsplommon och vinbärgelé; pistaciéglaçe med mande!ess.
Måndag: Vildtpastej med konserverade ärtor; »Bollas»-pudding.
Tisdag: Tisdagssoppa; stekt sik med gräddsås och potatis.
Onsdag: Frikassé på kalv med ris; svinskonsoppa med skorpor.
Torsdag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.
Fredag: Polska rulader med potatis; lingonpårön med vispad grädde.
Lördag: Kokt fläskkorv med potatispuré; tapiokavälling.

RECEPT:
Gös å la Homburg (f. 6 pers.). 1½ kg. gös, 1½ msk. salt, 1 tsk. ättika, 2 msk. skiradt smör (40 gr.), 1 äggula, 2 msk. rifven parmesanost, 2 msk. stötta skorpor.

HUSMODRAR. Tillsen, att Ni alltid vi inköp af Hafregryn & Korngryn erhåll Hafregrynskvamen »Sveas» i London med Gulmedalj belönade tillverkningar, för packade i säckar eller kartonger om ½ & ¼ kilo. Sveas Sundhetsmjöl i hel- eller halfkilopacketer rekommenderas till barn och sjuklingar och samtliga dess tillverkningar utmärka sig för sin goda smak, lättkokthet och renhet. Finnes hos alla välsorterade engrossister och detaljister i hela Skandinavien.
Hafregrynskvamen Svea,
Ragnar L. Jeansson, KALMAR.
Tabell öfver näringsvärdet af våra förnämsta födoämnen uttryckt i öre pr kilo.
Fläsk 102, Oxkött 48, Rågbröd 54, Hvetebröd 55, Färskött 62, Torsk 40, Mjöl 87, Korngryn 116, SVEA Hafregryn 153.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 1 kula kräftsmör å 25 öre, 3 dcl. tjock grädde.
Beredning: Fisken urtages, sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Skinet afdrages och gösen fläkes längs efter, hvarefter ryggen jämt alla småben borttagas. Den ingnides med saltet och ättikan och får ligga 1 tim., torkas ånyo väl och bestrykes med det smälta smöret och äggulan sammanblandadt, samt beströs på båda sidor med osten och de stötta skorpona. En långpanna bestrykes med kallt smör, fisken lägges och begjutes med det skirade kräftsmöret och grädden samt stekes hastigt i varm ugn omkr. ½ tim. Under stekningen öfveröses den ofta med sin sås. Den upplägges på varmt serveringsfat och såsen hälls öfver. Serveras med champignonsås.
Stekt tjäder (f. 6 pers.). 1 tjäder, 1½ hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt.
Sås: Smöret, i hvilket fågeln brynts, 2 msk. mjöl, 1½ lit. buljong, 2 dcl. tjock grädde, 1 tsk. socker, 1 tsk. soja.
Beredning: Tjäder finnes i handeln från midten af aug. — midten af mars. Då fågeln är frusen, lägges den öfver natten i köket för att tina upp. Den plockas och fläs därefter, urtages, sköljes väl och torkas samt lägges i mjölk några timmar. Tjäderhönan har det finaste köttet. Den späckas på bröstet och låret, med späcket skuret i fina strimlor och uppsättes. Smöret brynes i en stekgryta, fågeln lägges och brynes vackert på alla sidor, hvarefter den upptages och saltas. Smöret i hvilket fågeln brynts, fräses med mjölet, buljongen och grädden tillsätts och såsen får ett godt uppkok samt afsmakas med socker och soja. Fågeln nedlägges i såsen och får sakta steka omkr. 2 tim., under det den ofta öf-

veröses och spädes med mera buljong om så behöfves. Bröset och lären skäras i tunna skivor, som åter hopläggas och serveras på skrofvat. Såsen silas och skummas, är den för tjock, tillsättes litet tjock grädde eller buljong, och 1 tsk. kallt smör iröres.
Vildtpastej (f. 6 pers.). ¾ kg. öfverblifven, skrapad fågel, 1½ hg. späck, 4 ägg, 30 gr. hvetemjöl, 3 dcl. grädde, salt, hvitpeppar och socker efter smak.
Till formen: 1½ hg. späck.
Beredning: Den skrapade fågeln stötes i stensmortel till en fin massa. Späcket skäres i fina tärningar. Köttet och späcket arbetas väl tillsammans. Äggen vispas med mjölet och grädden och denna blandning tillsättes matskedsvis till köttet under det massan arbetas ½ tim. Färsen afsmakas med kryddorna och hälls i en med tunt skurna späckskeffor beklädd form och kokas sakta, i vattenbad, omkr. 2 tim. Den uppstjälpes och serveras med ärtor eller brynt potatis och lingon.
»Bollas» pudding (f. 6 pers.). 3 msk. smör (60 gr.), 5 msk. mjöl, 5 dcl. gräddmjöl, 6 ägg, 1 msk. socker, skal och saft af ½ citron.
Till formen: 2 kkp. strösocker, 3 msk. kokande vatten.

Gif barnen den bästa näring och de växa upp till friska och starka människor.
Gif vuxna den bästa näring och de förblifva friska intill sena ålderdomen.
Använd därför endast
Gyllenhammars
patenterade
hafregryn o. hafremjöl
som fås i hvarje välsorterad speceriaffär.
Aktiebolaget
Göteborgs Ris- & Valskvarn.

Beredning: Sockret brynes lätt i en tackjärnsanna, det kokande vattent tillsättes och därmed beklädes en eldfast form. Smöret och mjölet sammanfräses, mjölet tillsättes, litet i sänder, under flitig rörning och massan får koka, tills den släpper pannan, då den upphålles att svalna. Äggulorna nedröras, en i sänder, jämte sockret, det rifa citronskalet och citronsaften. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälls i den beklädda formen och får koka i vattenbad i ugn omkr. 1 tim. Puddingen serveras genast den är färdig, med vanilj-, citron- eller saftsås.
Frikassé på kalv (f. 6 pers.). 1¼ kg. kalvbringa, 2 liter vatten, 1½ msk. salt.
Sås: 1½ msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 8 dcl. spad, saften af ½ citron, 1 msk. socker, 1—2 äggulor.
Beredning: Bringan knäcks på inre sidan och tvättas med en duk doppad i hett vatten. Vattnet kokas upp, bringan lägges, skummas och saltas. Köttet får därefter sakta koka med tätt slutet lock, tills det är mört eller omkring 1½ tim. då det tages upp och skäres i för servering lagom stora bitar samt upplägges på karott. Smör och mjöl sammanfräses, spadet tillsättes litet i sänder, under flitig rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med citronsaft och socker. Sist tillsättes de uppvispade äggulorna och såsen får sedan endast sjuda samt hälls öfver köttet, som serveras med ris.
Polska rulader (f. 6 pers.). 1,3 kg. benfritt innaulår, 1 liter msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar, 2 msk. fint hackad portug. lök, 3 msk. hackad persilja, 2 hg. späck, 9 ansjovisar, 4 msk. smör (80 gr.), 1½ msk. hvetemjöl, 1 lit. kokande vatten.
Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten och skäres i 1 cm. tjocka skivor, tvärs öfver muskel-

träderna. Köttskifvorna bultas väl och beströs med salt, hvitpeppar, den fint hackade löken samt persiljan. Späcket skrapas, skäres i tunna skivor och dessa beströs med salt och peppar och läggs ofvanpå köttskifvorna. Ofvanpå späckskeffan lägges hälften af en rensad och urbenad ansjovis. Köttskifvorna hoprullas och ombindas på tre ställen med tvinnadt bomullsgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en stekgryta, ruladerna nedläggs tätt intill hvarandra och beströs med mjölet samt brynas öfver stark värme under omskakning. Den kokande buljongen tillsättes och ruladerna få sakta steka, med tätt slutet lock, omkr. 2 tim. eller tills de vid profning med vispkvist känns möra. Ruladerna läggs upp på karott och såsen vispas upp och hälls öfver.
Tapiokavälling (f. 6 pers.). 1 dcl. tapiokagryn, 1½ msk. smör (30 gr.), 2 liter oskummad mjölk, salt, socker.
Beredning: Grynen sköljas ikallt vatten. Smöret smältes i en kastrull, mjölen påhälls och får koka upp, hvarefter grynen tillsätts och vällingen får koka under rörning omkr. 20 min. Den afsmakas med kryddorna och serveras genast.

*Vill Ni ha
godt hembakadt hvetebröd, så baka med
Lagermans Bakpulver Tomten!*

å kr. 7.50 med fodral.

Bennström & Jansson
Paraplymagasin,
45 Regeringsgat. 45,
STOCKHOLM.

LEDIGA PLATSER

Remington

Institut för under-
visning i Maskin-
skrifning och Ste-
nografi. Kardans-
makareg. 1, Stock-
holm.

Enkel och anspråslös

examinerad småskollärarinna erhåller d. 1 Januari 1906, mot fritt vivre, plats att läsa med 6 st. barn. Tillfälle gifves att få lära matlagning. Svar med bet. rek. och fotografi till »Landtegendom Gotland» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

LÄRARINNA önskas för tvänne flickor om resp. 9 och 11 år i musik, språk, handarb. och vanliga skolämnen, nästa januari. C. Wickström, Olme.
LÄRARINNA sökes till nyåret för 2 flickor, 9 och 11 år. Godt hem. Lön 300 kr. Norra Inackorderingsbyrå, Malmskillnadsg. 27, Sthlm.

**Sinnes-
sjukvårderska.**

En medelålders ogift kvinna, van att sköta sinnessjuka, erhåller förmånlig anställning vid Karlskrona fattigvårdsinrättning den 15 januari 1906.

Löneförmånerna äro:
Kontant 300 kronor pr år, jämte kost, husrum, ljus och ved.

Ansökningar kunna före den 20 instundande december insändas till

Karlskrona Fattigvårdskontor.

Sjuksköterska.

Vid Mariefreds epidemisjukhus blifver den 1 inst. januari plats ledig för en sjuksköterska och meddelas till sökandes kännedom:

att aflönningen till sköterskan utgår med 450 kronor om året jämte fri bostad och vedbrand samt dessutom 50 öre om dagen och fri kost under de tider, sjukhuset är belägt; att till sköterskans pensionering afsättes af landstinget 25 kronor årligen att utgå på samma villkor, som landstinget stadgat för länets lasarettssköterskor.

Ansökningar insändas före den 10 december till epidemisjukhusets läkare Med. Dr W. Lind, adr. Mariefred, som ock om platsen lämnar närmare upplysningar.

Stora Sundby i November 1905.

Wilh. Kumlin,
Sjukhusstyrelsens Ordförande.

Kvinnlig legitimerad gymnast, stark och väl van vid sealiosbehandling får genast god plats i familj i Frankrike. Svar med rekommend. till »S. J.» Dagens Nyheter annonskontor, Gust. Ad. torg.

Platssökande!

Gör Er noga underrättad om Bröderna Bendtz' Handelsinstitut. (År Malmö äldsta, södra Sveriges största). (Adress Gust. Adolfs Torg 8. Rikst. 955.)

De flesta af våra elever erhålla platser. Vå terminen börjar 15 Januari

BEGÄR PROSPEKT!

HOS tjänsteman i större stad finns värddnepl. Lön 500. Alder 25—35. Malmskillnadsgatan 19 B, Stockholm, J. Larsson & C:ni.

Fritt vivre!

Aldre, barnkärt fruntimmer, som vill vara husmodern behjälplig önskas i bättre familj på Gotland vid sjön. Tvänne minderåriga barn finnes, äfven så jungfru. Svar emottas under adress »Fritt vivre», Iduns exp.

A NYA Inackorderingsbyrån, Brunkebergsgatan 3B, Stockholm. Etabl. 1887, finnas goda platser söka för lärarinnor, husföreständarinnor, hushållsbiträden, barnfröknar.

Hushållerskeplatsen

vid länslasarettet i Karlskrona är ledig att tillträdas den 1 jan. 1906. Till platsen är anslagen enkontant lön af 400 kr. pr år jämte fri bostad, kost och tvätt vid lasarettet. Ansökningar, åtföljda af frejd- och kompetensbetyg jämte rekommendationer, skola insändas till Lasarettsdirektionen adr.: Karlskrona, senast den 15 ist. december.

Närmare upplysningar lämnas af syssломannen.
LASARETTSDIREKTIONEN.

ALLVARLIG och skicklig lärarinna sökes för nästa vårtermin i prästhem i Västergötland för 3:e gossar, 7—9 år. Svar med betyg och referenser samt uppgift om löneanspråk till »F. J.» Skara p. r.

PLATS finnes nu genast hos familj på landet för en bättre, anspråkslös, barnkär och frisk flicka, kunnig i matlagning, bakning och sömnad samt villig deltaga i alla inom hemmet förefallande göromål. Svar med fotografi sändes till »A. L.» Ljusdal p. r.

Barnsköterska

kan erhålla plats i rektorshem i mindre stad. Rekommendationer och lönefordringar sändas under adress »2 barn», Iduns exp., Stockholm.

EN snäll, barnkär flicka från godt hem sökes, att vara frun behjälplig att sköta två små barn. Svar med fotografi till »Pålitlig E. A.» p. r., Malmö.

Barnfröken.

enkel och snäll, kompetent att spela och läsa läxor med barnen, äfven tyska, och kunnig i sömnad, erhåller plats om svar med betyg, fotografi och lönepretentioner insändes till »Barnfröken» Sörmlandspostens kontor Eskilstuna.

Barnvän.

Plats finnes 1 Dec. för en medelålders flicka med god karaktär, vänligt och godt sätt, och godt ordningssinne. Hälst musikalisk, samt van vid ett ordnadt hems skötande i allt som icke berör hushållet. Den sökande bör dessutom på ett ansvarsfullt sätt handhafva tvänne gossars, om 8 och 12 år, uppfostran, då föräldrarna ofta äro på resor.

Den som är kompetent att reflektera här, torde insända fotografi, betyg, pretentioner och hälst personliga rekommendationer under adress »Ordningssinne», Iduns exp., Stockholm.

GODA PLATSER för hushålls- och barnfröknar, sällskaps-, vård-, lärarinnor att söka gen. Inack.-Byrån, Norrköping. Rikstel. 916. Brefsvar mot 2 porto.

PLATSSÖKANDE

FRÅN Seminarier Norrtullsgatan 16 utexaminerad lärarinna, med 6 års praktik, önskar från nyåret plats vid anstalt, eller privata timmar med försenade barn. Svar till »L. N.» p. r. Centralposten, Stockholm.

Lärarinna

med flera års vana vid undervisning önskar plats. Svar till »Språkkunnig lärarinna», Iduns exp.

VÄRDINNE- eller hushållerskeplats önskas med snaraste af medelålders bildad musikalisk änka med praktisk vana att sköta ett hem hos äldre ungherre eller änkan i stad eller på landet.

Svar till »Hushållerska» Vingåker p. r.
UNG, något musikalisk flicka, som genomgått 7 kl. läroverk, önskar plats på landet att vara frun behjälplig med inomhus förekommade göromål, äfven skrifgöromål. Någon lön önskvärd. Tacksamt svar till »Familjemedlem», Drottninggatan 36, Örebro.

UNG musikalisk flicka af god fam., som genomgått högre läroanstalt samt funnit sin slutliga utbildning i Schweiz, söker anställning såsom sällskap. Svar till »X. Y. Z.» postkontoret Linnégatan 11, Stockholm.

En ung, bildad, musikalisk flicka som genomg. 8 kl. lärov., önskar plats som sällskap eller att gå frun tillh. Kan äfven handleda minderåriga barn vid läxläsningen. Svar till »H. C.» Annonsbyrån O. Larmg. 1, Göteborg.

PLATS önskas af ung, bildad flicka, 23 år, som genom faders — landstadsstjänsteman — fränfälle är hänvisad till att försörja sig själf. Van vid skrif- och hushållsgöromål. God handstil. Svar till »Äldsta system», Sv. Teglebyrån, Stockholm, f. v. b.

BILDAD flicka, som genomgått seminarium och undervisat såväl privat som i skola, önskar plats såsom lärarinna för mindre barn. Svar till »Barnkär», Iduns exp.

SOM husmors hjälpredda eller att själf förestå hushåll, söker bildad flicka plats. Kan matl., bakn., sömnad, handarb. m. m. Svar »Idoga», Iduns exp.

27 års bättre flicka

önskar plats hos ungherre eller i familj. Innehar nu plats i Värmland som hushållerska, men önskar göra ombytte, antingen till 1 januari eller februari 1906. Svar bedes till »K. R. 1906» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

20 års bildad flicka

önskar plats i familj, helst på landet, som sällskap och hjälp med husliga sysslor. Har genomgått kurs i sjukgymnastik och massage. Svar till »Sällskap och hjälp», Stockholm 16.

FÖRLOFVAD, bättre flicka önskar på nyåret komma i familj, för att mot fritt vivre, få lära sig hushållsgöromål.

Svar till »Intresserad», Iduns exp. f. v. b.

FAMILJEFLICKA önskar mot fritt vivre plats i familj att under skicklig husmoders ledning helt och hållet sköta matlagningen m. m. Hälst i mellersta Sverige. Svar till »Pannkaka» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

En nittonårig flicka

af god familj, med häg för och någon erfarenhet i husliga sysslor, önskar plats i bättre familj nu, eller till nyåret. Svar torde godhetsfullt insändas snarast möjligt under adress: »19 år», Svea Annonskontor, Norrköping.

Inackordering.

Ung musikalisk flicka från ett godt hem önskar omkring 1 febr. 1906 komma ut i en trefl. fam. på herr- eller bruk, (i mellersta Sverige), där jämnårig ungdom finnes. Önskar deltaga i hushållet samt väfning. Ref.-utbyte önskas. Svar med pris m. m. till »22 år», Iduns exp. f. v. b.

HBL inackordering för ett yngre fruntimmer i ett godt hem vid Torstensons-gatan med ensamt, väl möbleradt rum, pris 85 kr. per månad. Vidare under rättelse Rikstelefon 89 83.

I bildad musikalisk familj,

bosatt å större bruksegendom i härlig skogstrakt, kunna några personer erhålla angenäm inackordering. Närmare å Stockholms uthyrningsbyrå, 12 Kungsträdgårdsgatan.

UNG, musikalisk flicka (judinna), önskar inackordering i en bildad, musikalisk mosaisk familj (ej ortodox), för att fortsätta sina musikaliska studier. Helst i närheten af Musikaliska Akademien. För vidare underhandling torde svar inlemnas till »Musikalisk flicka» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Hospits i Uppsala.

Vid Samariterhemmet i Uppsala erbjudes från och med i höst rum jämte inackordering för resande som tillfälligtvis vistas i staden och föredraga en sådan bostad framför ett hotell. Pris för hellinackordering 3 kr. pr dygn, för längre tid efter öfverenskommelse. Riks 317. Allm. 89.

**Stora Pensionatet vid Kneipp-
baden intill Norrköping,**

erkänt det bästa i Skandinavien, rekommenderar sina stora, sunda, varma och komfortabla rum med elektrisk belysning. Stor, luftig matsal och vackert hemtreflig salong med ett godt bibliotek. Hänförande utsikt öfver Motala ström och Kolmården i fjärran. Erkänt godt bord. Emottager såväl Kneippgäster som personer hvilka utan att genomgå någon kur önska någon tids hvila och lugn, för hvilket pensionatet särskildt lämpar sig. Post 2 ggr dagligen. Rikstelefon. Vaktmästare möter vid Norrköpings järnvägsstation efter tillsägelse. Elektrisk spårväg mellan Norrköping och Kneippbaden under anläggning.

En ung, anspråkslös flicka

önskar mot fritt vivre, eller också betala något för sig, från 1:sta januari 1906 komma uti bättre familj på landet, där hon kan få lära sig matlagning och för öfrigt deltaga uti allt hvad till ett hems skötande hör. Svar till »Praktisk» p. r. Norrköping.

TILL moderat pris emottages personer som behöfva hvila och luftombyte i vackert beläget prästhem på landet. Läkarebehandling och massage kan erhållas på platsen. Svar till »Hem S. K.» Iduns exp.

**Pensionat Geijershill,
Alingsås,**

rekommenderas som ett lugnt och behagligt hvilohem.

LOVA ANSTRIN,

Kaffehandel,

44 Vasagatan 44.

Riks 25 80. Allm. 152 00.

Specialaffär Kaffe, Thé, Cacao m. m.

Goda varor, billiga priser!

Alltid nyångrostadt kaffe.

100 breffkort gratis er-

håller hvarje nyantagen, verklig agent vid sin första rekv. af varor från **John Fröberg, Finspong.** Illustr. priskur. samt vidare upplysningar gratis, ej franko.

**IDUNS
Modell-
katalog.
Just nu!**

Ännu är det ej försent att erhålla vår Modellkatalog för hösten 1905 som innehåller rikhaltigaste och modernaste urval för dam- och barngarderoben, kappor, kragar, promenad-, sällskaps- och hvardagsdräkter, bluslif, kjolar, natt- och morgonrockar, reformdräkter, barn- dräkter m. m. Endast moderna och smakfulla modeller! Finnes att tillgå hos alla bokhandlare och Iduns kommissionärer eller direkt från oss, om 50 öre i sparmärken insändas. Mönster rekvi- reras direkt från oss.

**Iduns Mönster-
afdelning,
Drottninggatan 51, 1 tr.,
[STOCKHOLM.]**

**IDUNS
Modell-
katalog.**

IDUNS
som
ILLUSTRATIONEN
SISTA
Pariserfacon
ELEGANT
RAK FRONT
Solidt
arbetadt

A.-B. FREJA-MAGASINET,
29 Drottninggatan 29 • 18 Humlegårdsgatan 18.